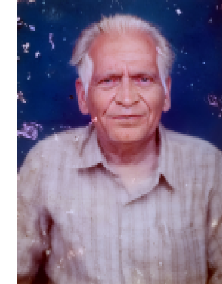
ప్రపంచ సామ్యవాద మహానేత 'లెనిన్' శతవర్ధంతి నివాళులు!

అద్వితీయ హాస్యనవల 'బారిస్టరు పార్వతీశం'కి శత వార్షికోత్సవ సందర్భం!!

పిఠాపురానికి వెలుగురేఖలు

(ముగ్గురు మహనీయుల శతజయంత్యుత్సవ సంక్షిప్త పరిచయం)

ప్రచురణ:
మేకా సత్యనారాయణ శాస్త్రి (బాంబు) స్మారక సమితి
పిఠాపురం

ప్రపంచ సామ్యవాద మహానేత 'లెనిన్' శతవర్ధంతి నివాళులు!

అద్వితీయ హాస్యనవల 'బారిస్టరు పార్వతీశం'కి శత వార్షికోత్సవ సందర్భం!!

పిఠాపురానికి వెలుగురేఖలు

(ముగ్గురు మహనీయుల శతజయంత్యుత్సవ జీవన చిత్రాలు)

సంకలనం & సంపాదకత్వం
గౌరవ్

ప్రచురణ :
మేకా సత్యనారాయణ శాస్త్రి (బాంబు) స్మారక సమితి

ముద్రణ:
2023-2024

మూల్యం :
అమూల్యం

విజ్ఞప్తి :
ఇందులోని వ్యాసకర్తల భావాలన్నింటితోను సంపాదకుడు, ప్రచురణకర్తలు,
తప్పనిసరిగా ఏకీభవించనవసరంలేదు

వివరాలకు
gouravmeka@gmail.com

భావోద్వేగాలకు బలపరీక్షలుండవు!

ముప్పై ఐదేళ్ళ నా జీవితంలో మూడు దశాబ్దాలకి పైబడి పిఠాపురంతో నా అనుబంధం ముడిపడి ఉంది. ఎన్నో జ్ఞాపకాలు, అన్నే అనుభూతులు నా తలపుల తోవలో ఎప్పుడూ పలకరిస్తూనే ఉంటాయి. హృద్యమైన చిత్రాలెన్నింటినో మనసు పై ముద్రిస్తూనే ఉంటాయి. గతం చేసిన గాయాలను మాన్పే మందు కాలం. అందుకే, అదెప్పుడూ మును ముందుకు సాగిపోతూనే ఉంటుంది. ఎన్నెన్నో నిండైన అనుభవాల్ని చిలికిస్తూనే పోతుంది. ఆ క్రమంలో వంద సంవత్సరాల క్రితం పుట్టిన ముగ్గురు మహావ్యక్తులకి నా వంతుగా ప్రకటిస్తున్న చిరు నివాళే ఈ చిన్న పుస్తకం.

పద్ధతిలో వెతుక్కోవాలే కానీ చరిత్ర తీరిక లేనన్ని విశిష్ట ప్రాధాన్యతల్ని మనకి అందిస్తుంది. ఓపికగా అన్వేషించాలే కానీ అసంఖ్యాక వైభవోపేత సంఘటనల్ని మన కళ్ళ ముందు గొప్పగా ప్రతిష్టిస్తుంది. అలాంటి అసాధారణమైన ముగ్గురు మహానుభావుల కృషిని గురించి అనేక పరిమితుల్లోనే ఐనప్పటికీ మనవంతు గుర్తించి, గౌరవించుకోవడం పౌర సమాజంగా మన చైతన్యానికి కనీస ప్రతీక కాగలదనే ఆశే ఈ కృతికి ప్రధానమైన ప్రేరణ, భయంకరమైన స్తబ్ధత రాజ్యమేలుతున్న చోట రవంత రాపిడి కూడా భరోసా ఇవ్వగలదనే ఆర్తే ఈ అక్షరాలకి ముఖ్యమయిన చేతన.

అందులో భాగంగా భారతీయ సామ్యవాద సంఘ స్థాపనకి సమాంతరంగా శతజయంతి జరుపుకుంటున్న పిఠాపురానికి చెందిన ముగ్గురు సామ్యవాదుల సంక్షిప్త పరిచయం ఇది. ఇందులో డా॥ ఆవంత్స సోమసుందర్, డా॥ మాధభూషి భావనాచార్యులు గారి గురించిన వ్యాసాలు వారిరువురూ స్వయంగా రాయగా, పరకాల పట్టాభి రామారావు గారి సంపాదకత్వంలో విశాలాంధ్ర ప్రచురించిన "స్వాతంత్ర్య సమరంలో కమ్యూనిస్టు దేశభక్తులు" గ్రంథం నుండి స్వీకరించాను. కామ్రేడ్ ఉప్పులూరి సుబ్బారావు గారి వ్యాసాన్ని అంతర్జాలం నుండీ తీసుకుని ప్రచురిస్తున్నాను. అనుబంధ వ్యాసాలన్నీ ఆయా సందర్భాల్లోనివే.

అలానే ఈ కృతిని అంకితం ఇచ్చిన ముగ్గురు మహావ్యక్తులు, వారు, ప్రతివాద భయంకర వెంకటాచారి, పుత్సల సత్యనారాయణ, చెలికాని భావనరావు ప్రజా సంక్షేమం కోసం అపారమైన కృషి చేసిన వారు. వారిని గురించి కూడా పరిచయం చేయడం భావ్యమనిపించి, ఇందులో పేర్కొనడం జరిగింది. స్థానికంగా కొందరు అవాంఛనీయ వ్యక్తులు, ఇంకా కొన్ని అప్రజాస్వామిక శక్తులు ఎన్ని కుట్రలు పన్నినా మహానుభావులని

త్వరగా జనహృదయాల నుంచి మసకమార్చడం అంత సులువు కాదనడానికి ఇంకా కొద్దో గొప్పో జీవించి ఉన్న ఆయా వ్యక్తుల ఆదర్శాలు, విలువలే తార్కాణం.

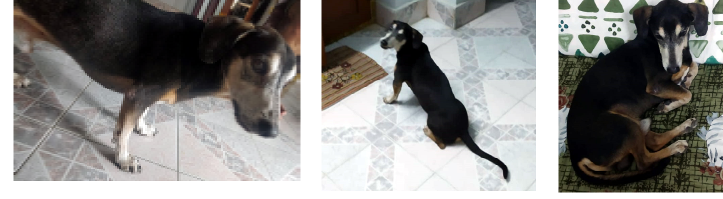
అందుకే, భిన్నాభిప్రాయాలు ఉన్నప్పటికీ, ఒకనాడు ఉవ్వెత్తున ఎగిసిన ఉధృతమయిన ఉన్నతాశయాల సమూహాలని సగౌరవంగా స్మరిస్తూ, స్తంభించిపోయిన ప్రత్యామ్నాయ ప్రజా స్రవంతుల వెల్లువని ప్రేమగా స్మరించుకోవడం కూడా ఇంకా మసకబారని మన అంత:కరణకి ఒక చిహ్నం. తెలుగు వారి మనసులో ఎప్పటికీ చిరస్థాయిగా నిలిచిపోయి, 50 ఏళ్ళ క్రితం గతించిన కీ॥శే॥ మొక్కపాటి నరసింహశాస్త్రి గారి 'బారిష్టరు పార్వతీశం' నూరేళ్ళ స్మృతిలో ఇదిలా వెలువరిస్తోంది అందుకనే. ఒక రకంగా పిఠాపురం ప్రభ అఖండంగా వెలుగొంది, మహారాజా వారెన్నో ఉత్కృష్టమైన మహా కార్యాలు చేయడానికి నరసింహశాస్త్రి గారి సోదరులు బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి, పిన్న వయసులోనే మరణించిన మహా పండితుడు మొక్కపాటి సుబ్బారాయుడు గారే కారణం.

ఇక చివరగా చెప్పాల్సింది, నాకు తెలీని ఎంతోమంది మహానుభావులు మరింతమంది ఉండవచ్చు. వార్ని కూడా తల్చుకోవడం మన బాధ్యతే. వీరిని మాత్రమే ఎంచుకోడానికి నా పరిమితులే ప్రధాన కారణం. అందువల్ల శతజయంతి జరుపుకుంటున్న ప్రముఖులెవరినైనా విస్మరిస్తే అది పొరపాటే కాని ఉద్దేశపూర్వకంగా చేసింది కాదని మనవి. నేను ప్రధానంగా సాధారణ సామాజిక కార్యకర్తనే కానీ రచయితను కాను. సామాజిక కార్యాచరణలో భాగంగానే తప్పా ఊసుపోలు కోసం ఏదీ రాసింది లేదు. కవుల కుస్తీ పోటీలకి, రచయితల సాహిత్య బలపరీక్షలకి నేను దూరం. రచనా వ్యాసంగం నాకు భావోద్వేగ భరితమైందే తప్పా బలాబలాల నిరూపణకు సాధనం కాదు. అసమానతా వ్యవస్థలో కేవల సాహిత్యం అంటూ ఉండదు. నీ అక్షరాలు ఎవరివైపో నిర్ధారించుకోవడంలో నువ్వు విఫలమైతే, వాటిని కబ్జా చేయడానికి ఆధిపత్య శక్తులు ఎప్పుడూ సిద్ధంగా ఉంటాయనే నిజం గుర్తుంచుకోవాలి. వెల్ అండ్ గుడ్.

– గౌరవ్

చెరిగిపోని ఒక మధుర జ్ఞాపకం-మా 'బంటీ'!

(18 ఏళ్ళకు పైగా మాకు పంచిన నిస్వార్థ ప్రేమ)

అనుబంధం ఏర్పర్చుకునే ప్రతీ జీవి సుఖాన్నీ, దు:ఖాన్ని కూడా ఆర్ధ్రతతో సహానుభూతి చెందడమే నాకు తెలిసిన మానవత. రెండు దశాబ్దాల పాటు మాలో ఒకరిగా, కుటుంబ సభ్యులతో పాటూ తాను కూడా సంతోషాల్లో, విచారంలో కొనసాగి అంతులేని ఆనందాన్ని అందించి, చురుకుగా, సందడిగా, హుందాగా బతికిన మా 'బంటీ' ఏప్రిల్ 16, 2023 ఆదివారం ఉదయం 11.30కి మమ్మల్నందర్నీ వదిలి శాశ్వతంగా వెళ్ళిపోయింది!

కళ్ళు వీడని బుజ్జి పిల్లగా వచ్చి దాదాపు 18 ఏళ్ళు మాతో కలగలిసిపోయింది. ఏదైనా ఊరెళ్ళి ఇంటికొస్తే దాని ప్రేమను తట్టుకోవడం సాధ్యమయ్యేది కాదు. అమ్మా, నాన్నలనైతే మీదపడి గారాలుపోయికాని వదిలేది కాదు. నాన్న పోయిన తర్వాత చాలా బాధ పడింది. బాగా ఇనేక్టివ్ ఐపోయింది. మా ఇంట్లో రికార్డు సృష్టించి ఇన్నేళ్ళపాటు ఉన్న కుక్క మరోటి లేదు. తాత, మామ్మ బతికుండగా ప్రతి కుక్కనూ రాముడనే పిలిచేవారు. నాకు గుర్తున్న మొదటి కుక్క రాముడే. రావుడూ వైటీ, జిమ్మీ, సోనీ, మోనీ, జూలీ, బంటీ...!

బంటీ ప్రత్యేకమైన జీవి. తనకి నచ్చితే డిమాండ్ చేసి మరీ సాధించేది. నచ్చకపోతే అటువైపు కూడా చూసేది కాదు. ఇంట్లో దానికి నచ్చినచోట నచ్చినట్లు పడుకునే హక్కున్న ఏకైక ప్రాణిది. చలికాలం దుప్పట్లో, ఎండాకాలం చల్లదనంలో, వర్షాకాలం వెచ్చదనంలో పడకేసేది. ఉన్నది అడుగు ఎత్తే ఐనా, వయసులో ఉన్నప్పుడు అది చేసిన అల్లరీ, తీసిన పరుగులు, వేసిన అరుపులు మర్చిపోలేం. మాంసాహారంతో పాటు, మగ్గినపళ్ళూ, కూరగాయలు అన్నీ తినేది. అమ్మా, నాన్నలతో తెల్లవారుజామున కాఫీతో మొదలెట్టి కేరట్లూ, సీతాఫలాలైతే గుజ్జు తిని పిక్క ఉ

మ్మేసే తీరు మమ్మల్ని ఆశ్చర్యపరిచేది, ఒకప్పుడు మా ఇంటిపై కాకిని కూడా వాలనివ్వని బంటీ, తర్వాత కాలంలో పిల్లులతో కూడా ఏమాత్రం వైరం లేకుండా కలుపుగోలుగా మసలడం విచిత్రమనిపించేది!

అదెంతగా మాకు అలవాటు పడిందంటే, డాడీ దీనికి బంతి అని పేరు పెట్టాల్సింది అనేవారు, బంగారం అని పిలిచేవారు, బయట మేమేం కుక్కలని చూసినా వాటిని కూడా బంటీ అని పిలుచుకునేవాళ్ళం. చిన్న కుక్క బొమ్మొకటి ఇంట్లో గూట్లో ఉంచుకుని, దానిని బంటీ అని పిలుచుకునేవాళ్ళం. ఫ్రెండ్స్ బంటీగాడి కోసమని నాన్‌వెజ్ తీసుకుని వచ్చేవాళ్ళు. దానికిష్టమని మరమరాలు, మొదలు కొన్ని రకాల పదార్థాలు అమ్మ ఇంట్లో ఎప్పుడూ ఉంచుకునేది. దాని కోసం ఎవరో ఒకరు ఇంట్లో తప్పనిసరిగా ఉండాల్సి వచ్చేది. నేనూ రాణీ షిష్టయ్యాక మొన్న మా ఇంటికి కూడా వచ్చి ఓ రెండు వారాలు ఉంది!

అంత చురుకయిన జీవి హఠాత్తుగా నీరసించిపోవడం తట్టుకోలేకపోయాం. ఇప్పుడిక ఎన్నో జ్ఞాపకాల్ని వదిలేసి మౌనంగా ఇక సెలవంటూ వెళ్ళిపోయింది. ఇంట్లో ఎన్నో మంచిచెడులకి ప్రత్యక్ష సాక్ష్యంగా నిలిచింది. మా ఇంట్లో అనే కాదు, ఊర్లో ఎందరో అభిమానుల్ని సంపాదించుకుంది. లెక్కలేనంతమంది పిల్లలకి జీవితంలో సుస్థిర జ్ఞాపకంగా మిగిలిపోయింది. దానిని చూసినవాళ్ళు, దాంతో ఏ కాస్తయినా ఆడినవాళ్ళు దాన్నిక ఎప్పటికీ మర్చిపోలేరు. అలాంటి అద్భుతం అది. అలా ఎల్లలేని ఎన్నో అనుభూతుల్ని మాకు ప్రసాదించిన 'బంటీ' గాడి ఆత్మీయ స్మృతికి ప్రేమపూర్వక నివాళిగా అది జీవించిన పిఠాపురానికి సంబంధించిన ఈ చిరు కృతి ఇలా....

అంకితం

చెలికాని భావనరావు (1915–2009) చిత్రాడ గ్రామంలో జన్మించారు. ఈయన ప్రముఖ గాంధేయవాది, సోషలిస్టు నాయకులు శ్రీ సూర్యరాయ విద్యానంద గ్రంథాలయ పునరుద్ధీపకులు, లోక్నాయక్ జయప్రకాశ్ నారాయణ్ గారిని సతీసమేతంగా ఆహ్వానించి పిఠాపురంలో మహాసభ నిర్వహించారు. నవ్యకళాసమితి అనే సాంస్కృతిక సంస్థను స్థాపించి ఎన్నో కార్యక్రమాలు రూపొందించారు. జీవితాంతం ప్రజాసేవకే అంకితం చేసారు.

ఆంధ్రా భగత్‌సింగ్‌గా పేరుగాంచిన ప్రతివాది భయంకర వెంకటాచారి (1910–1978) సామర్లకోటలో జన్మించారు. సీతానగరం గౌతమీ ఆశ్రమంలో సేవాదళ్ శిక్షణ పొందారు. క్రూరుడైన ముస్తాఫాలీఖాన్‌ను చంపాలనే ప్రణాళికతో ఆంధ్రదేశంలో మొట్టమొదటి బాంబు కేసైన కాకినాడ బాంబు కేసులో శిక్షపడి 14 ఏళ్ళు అండమాన్ జైలులో ఉండి, అండమాన్ జీవిత చరిత్ర పేరిట ఆత్మకథ రాసిన మద్రాసు నుండి 'యశోధ' రాజమండ్రి నుండి శ్రమజీవి' కాకినాడ నుంచి 'జనవాక్యం' పత్రికలు నడిపి అమరుడయిన ప్రజాబాంధవుడు.

పుచ్చల సత్యనారాయణ (1909 – 1995) సముద్రతీర గ్రామమైన ఉప్పాడలో జన్మించిన జాతీయోద్యమ నాయకులు. గాంధేయవాదిగా, కాంగ్రెస్ నేతగా, సోషలిస్టుగా, కమ్యూనిస్టుగా, తెలుగు వారికి గోర్కీ అమ్మను పరిచయం చేసిన క్రొవ్విడి లింగరాజుగారితో కలిసి ఉప్పు సత్యాగ్రహంలో పాల్గొని రాజమండ్రి వెల్లూరు జైళ్ళల్లో ఉన్నారు. కమ్యూనిస్టు పార్టీ నుండి సామర్లకోట శాసనసభ్యునిగా ఎన్నికయ్యారు. చేనేత దర్పణం తదితర గ్రంథాలు రాయడమే కాకుండా ఆర్.కె.ఐడియాలజికల్ అండ్ ఫిలాసఫికల్ ఇనిస్టిట్యూట్‌ని స్థాపించి, తాత్విక భావజాల రంగంలో సైతం చింతనాత్మక ధోరణికి ముందడుగు వేసారు.

డాక్టర్ ఆవంత్స సోమసుందర్

ప్రియమిత్రులు కామ్రేడ్ పరకాల పట్టాభి లేఖ నాకు కొంత ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించింది. ఎంతో ఆనందాన్నీ కలిగించింది. జేబులో పార్టీ కార్డు వున్నవాళ్ళు తప్ప కమ్యూనిస్టు కాదనే దురదృష్టం యిటీవల మరీ పెచ్చరిల్లడమే అందుకు కారణం.

నేను కమ్యూనిస్టును కావడమే సహజ పరిణామం. అలాకాక మరేదైనా అయితేనే ఆశ్చర్యమూ, దు:ఖమూ పొందాల్సింది! రక్తనిష్టమైన ఆవేశోద్రేకాల సహభావాల పరిణామంగా నేను కమ్యూనిస్టునయ్యాను. ఆ జీవన జల బిందువు పడవలసినచోట పడి మౌక్తికమై ప్రకాశించింది. ఇందులో నేను వ్యక్తిగా గర్వపడిపోవలసిందీ లేదు, దిగులుపడాల్సిందీ లేదు.

అదే నా అంతర్వాణి తరచుగా నాకు చాటుతూ వుంటుంది. అంతర్వాణి అనగానే బెదిరిపోయి, అదేదో ఆదర్శవాదపు చిలుకపలుకు అనుకునేవారున్నారు. గతితార్కిక భౌతికవాద సిద్ధాంతాన్ని యాంత్రిక భౌతికవాదంగా రూపొందించిన దుష్ట చరిత్రను మనమెరుగమా? ప్రతి మనిషికీ మనసులోని మనస్సుంటుంది. అది మన ప్రతి చేతనా నిర్వ్యాతినీ పరీక్షిస్తుంది. తప్పులు చేస్తుంటే హెచ్చరిస్తుంది. కానయితే మనం పచ్చి భౌతికవాదుల మనుకుంటూ దాని పీక నులిమి చంపేస్తాం. దుర్మార్గాలే జీవన కర్తవ్యాలనుకున్నవారు చేసే ప్రథమ హత్య ఈ అంతర్వాణినే. అంతర్వాణీ మార్గదర్శకత్వం అందుకున్నవాళ్ళు ఒక గాంధీగా, ఒక లెనిన్‌గా, ఒక చంద్ర రాజేశ్వరరావులా రూపొందుతారు.

నాకీ వాతావరణ దోహదమూ, బాల్య ప్రభావమూ లేకుండానే సహజంగా అతి బాల్యంలోనే కమ్యూనిస్టునయ్యాను అందరికీ నాకున్నదంతా పంచడం, అందరినీ ప్రేమించడం, ఇతరుల కోసం దెబ్బలు తినడం వంటివి నా పన్నెండేళ్ళ నాటికే ఎన్నో జరిగాయి. ఎందుకలా జరిగాయంటే జవాబు చెప్పలేను. సహజాతాలని, కనిపించని జన్యు ప్రభావమనీ యిప్పుడు జవాబు చెప్పుకొని వివరాలు జోలికి పోనక్కరలేదు.

నా పసితనంనుంచీ మా అమ్మ తెలుగు సాహిత్యం నూరిపోయడం కారణంగా, ఒకప్రక్క తెలుగు మహాకవులు చదవడం, మరో ప్రక్క గురువుల ద్వారా సంస్కృత కావ్యాలు చదవడం – ఈ శక్తితో నా పదమూడో యేటనుంచే అనర్గళంగా పద్యాలు రాసేవాడ్ని. ఆ రోజుల్లో ఆశు కవిత్వం ఫ్యాషనుగా అగ్రరంగం మీద వుంది. ఆ విద్య కొనసాగిస్తూనే హైస్కూలు విద్య కొనసాగించాను. దొరికిన గ్రంథమల్లా చదవుతూ, జ్ఞానం స్వార్జితమే అన్న నిర్ణయానికప్పుడే వచ్చాను. ఎస్.ఎస్.ఎల్.సి.లోకి వచ్చేవారికి నా పేరు స్కూలంతా మ్రోగింది. అది బహుభంగులై, డిబేటింగ్ సొసైటీకి నన్ను యనమండ్ర సూర్యనారాయణ మాస్టారు కార్యదర్శిగా చేశారు. కొంచెం ఆలస్యంగా వచ్చి, మాడభూషి భావనాచార్య ఎస్.ఎస్.ఎల్.సి.లో చేరాడు. వస్తూనే అతను నన్ను వర్గశత్రువునన్న భావంతో ద్వేషించేవాడు. నేను డిబేటింగుకు Co-Education is a must for Social Progress అనే విషయంపై చర్చకు నోటీసు పంపితే, అతను దాన్ని ఖండిస్తూ ప్రతిపక్షం గావించి అద్భుతమైన ఉపన్యాసం యిచ్చి నన్ను ఆకర్షించాడు. చివరికి నేను పెట్టిన తీర్మానమే నెగ్గింది. అయినా అతని దగ్గరకు వెళ్ళి ‘మీరు చాలా గొప్పగా ఉపన్యసించారండీ’ అని అభినందించినా, అతను ఎగతాళి చేస్తున్నాననుకుని మొగం ఛీత్కారంగా పెట్టాడు. అతను తప్పించుకు తిరుగుతున్నా నేను మాత్రం మర్కట కిశోర న్యాయం వదిలిపెట్టలేదు. అతనొక్క పుస్తకమైనా కొనుక్కోలేదు విరాగిలా, ఎప్పుడూ సొంతంగా ఉతుక్కున్నా మాపు వదలని బట్టలతో, రఫ్‌గా వుండేవాడు. వస్త్రధారణ విషయంలో ఆదినుంచీ నేను అలంకార ప్రియుణ్ణి. పట్టుకు వదలకపోయేసరికి నాపై గల శత్రుత్వం దిగమ్రింగి ‘మీ టెక్స్ట్ పుస్తకాలు యిస్తారా?’ అన్నాడు. అర్థపరీక్షల ముందు “మా యింటికి రండి, కలసి చదువుకుందాం!’ అని ఆహ్వానించాను.

అప్పుడు మా ఇంగ్లీషు పాఠ్యాంశంగా టెన్నీసన్ యులిసిస్ వుంది. చదివి వినిపిస్తున్నాను - Old order change the yielding place to new అని అంతే. ఆ మాటను పట్టుకొని మానవ సమాజ చరిత్ర యావత్తూ చెప్పనారంభించాడు. ఆదిమ సమాజంలో మనుషులు అందరూ ఆహారాన్వేషణకై ఎలా కష్టపడేవారో, ఎలా అనుభవించారో లగాయితు సోవియట్ యూనియన్ వరకూ మొత్తం మానవజాతి పరిణామక్రమాన్ని వివరించాడు. అంతే పదకొండు గంటల రాత్రి అయింది మరింకేం చదువుతాం? అతనికి పరుపు వేయబోతే ‘నాకు చాప చాలు, కప్పుకుందుకు దుప్పటీ, పరుపు నాకే వేండ్రం పుడుతుంది’ అన్నాడు. ఆ వేండ్రం అనే మాట నేనంతకు ముందు వినలేదు.

పిఠాపురం రాజావారి కోటగుమ్మం ముందు వ్యష్టి సత్యాగ్రహం చేశారు యిద్దరు దేశభక్తులు. వారికి దండలు వేసి ప్రక్కనే నుంచున్నాను. వారిని అరెస్టు చేసి, నన్ను పక్కకు తోసేశారు. అదే పోలీసోడి చేయి నా ఒంటిమీద పడటం, ఎందుకో కెలపరం పుట్టింది. పోలీసు తోసేస్తూంటే క్రింద పడిపోకుండా సందిట పట్టుకున్నాడు. ఆయన ఎవరో నాకు తెలియదు అప్పుడే తెలిసింది వేపూరి గోపాలదాసుగారని.

నేను పుట్టకముందే మా యింటికి అల్లూరి సీతారామరాజు వచ్చి, మా నాన్నగారి నడిగి ఖద్దరు చాపు తీసుకున్నాడు. ఆయన్ని పల్లకీలో బలవంతంగా కూర్చోబెట్టి మా నాన్నగారు ఊరేగింపు చేయించి మంగళహారతు లిప్పించారు. ఈ కార్యానికి వెంటనే ఫలితం అనుభవించారు – శిక్ష పొందడం, కరిణీకం కోల్పోడం. నేను పుట్టి పెరుగుతుండగా మా యింట నిత్యం ఆయన పేరే చెప్పుకొనేవారు. భగత్సింగ్ ఉదంతాలున్నూ చెప్పుకొనేవారు. మా పెద్దన్నయ్య ఈ ఇరువురి వీరుల మీదా పాటలు రచించి పాడేవారు. నాకు మాటలు పెందరాళే వచ్చాయి. నాకు అవి నేర్పి, నాచేత పాడించేవారు. ఆ మహోద్రేకపు రోజుల్లో గుండె కుతకుతలాడుతూ పెరిగినవాడికి కమ్యూనిస్టుగా మారే వాతావరణం సంసిద్ధంగానే వుంటుంది. సరిగ్గా అదే సమయంలో భావనాచార్య సన్నిహితుడయ్యాడు.

క్రమంగా అతనికి నాపై నమ్మకుం కుదిరి, తన గదికి రమ్మని ఆహ్వానించాడొకరాత్రి. ఆ రాత్రి శ్రీ డి.పార్థసారథి రహస్యంగా వచ్చి Red Star వగైరా పత్రికలు తెచ్చి యిచ్చాడు. చదివి మా ఇంటికి వచ్చేశాను.

కొన్ని స్థానిక ఆకర్షణల వల్ల ఎస్.ఎస్.ఎల్.సి. పాసై, కాకినాడలో చదువుకోవాలనిపించలేదు లెక్కల పేపరునాడు ఆశువుగా ఆన్సర్ పేపర్లపై పద్యాలు రాసి యిచ్చేసి వచ్చాను. ఒక సబ్జెక్టులో పోయినా పోయినట్లే లెక్క మరుసటి సం॥రం (41–42) మళ్ళీ ఎస్.ఎస్.ఎల్.సి. చదివాను. భావనాచారి ప్యాసై, కాకినాడ కాలేజీలో చేరాడు సత్యానంద పిళ్ళేగారని ఇంగ్లీషు లెక్చరర్ వుండేవారు ఆయన కొంచెం క్రూరంగా వుండేవారు. అతను భావనాచార్యను ఏదో ప్రశ్నించగా, యితను సర్ చేర్చకుండా మాట్లాడాడు ఆయన తిట్టి, సర్ అని తీరాలన్నారు. 'సర్ అనేది బానిసకీ యజమానికీ మధ్య వుండే సంబంధాన్ని తెలుపుతుంది. నేనలా ఉచ్చరించ'నన్నాడు. వెంటనే బయటకు పంపేయడమేగాక – టి.సి. యిచ్చి కాలేజీలోంచే పంపేశారు. ఆ సంవత్సరమంతా నా దగ్గరకు వచ్చేవాడు స్టూడెంట్స్ ఫెడరేషన్ ఆర్గనైజ్ చేసేవాడు. పిఠాపురంలో రైలుపట్టాలు పక్క యిసక పోగు వుండేది. అక్కడ జరిపాం తొలి విద్యార్థి మీటింగు అతనూ, నేనూ ఉపన్యాసాలిచ్చాం. ఎస్.ఎఫ్.ఐ.ని కూడా నేనెక్కువ సీరియస్గా తీసుకోలేదు. నా దృష్టి క్యాపఠనంపైనా, పద్యాల రచనపైనా, యితర చిల్లర విషయాలపైనే కేంద్రీకరించబడేది. 1942 మార్చి పరీక్షలలో కూడా నన్ను తప్పించుకునే ఏర్పాటు చేసుకున్నాను. సుఖంగా మూడు సం॥ ఛాన్సులూ అయిపోతాయి ప్యాసయితీరాలని కొంత శ్రద్ధ చూపనారంభించా కాని, ఆ సంవత్సరమే క్విట్ ఇండియా ఉద్యమం ప్రశాంతి లేకుండా చేసింది. ఒకరాత్రి సినిమా సెంటర్ వెళ్ళి వస్తూంటే మమ్మల్నిద్దరినీ క్విట్ ఇండియా అని గోడలపై రాస్తున్నామని ఒక హోంగార్డు పోలీసు స్టేషన్కు తీసుకుపోయాడు. రాత్రి తెల్లవార్లూ అక్కడ వుంచి ఉదయమే పొమ్మన్నారు. ఆగస్టు 9వ తేదీన విద్యార్థుల సమ్మె చేయించినప్పటినుంచి నన్ను అనుమానంగా వెంటాడేవారు.

పిఠాపురంలో విద్యార్థి సంఘం పేరుతో ఆఫీసు తెరిచాం. కొప్పుల వెంకటరావుగారు బి.ఎ.ప్యాసై రహస్య కాలం నుంచీ, మలిరెడ్డి వెంకటరాజుగారితో సహా కంభంపాటివారి శిష్యులుగా పార్టీ మెంబర్లు ఆయన పిఠాపురం ఆర్గనైజర్గా చేరారు. భావనాచారి సంచారజీవిగా మారిపోయాడు. మేము ముగ్గురం ముఖ్య కార్యకర్తలుగా విద్యార్థులను సంఘంలో చేర్పిస్తూ క్లాసులు నడుపుకునేవాళ్ళం. కొప్పుల వెంకటరావు పరిశుద్ధమైన వ్యక్తి. బట్ట మాయనిచ్చేవారు కాదు మాట తీరూ, నడక, అన్నీ పరిశుద్ధంగా వుండేవి. మంచి విషయాలు చెబుతూ విద్యార్థులను బాగా ఆకర్షించేవారు. 1942 లోనే జపానువారు కాకినాడ–విశాఖలపై బాంబులు వేశారు. కొప్పుల వెంకటరావుగారు సిఫారుసు చేయగా నన్నూ మరి ముగ్గుర్నీ పార్టీ సభ్యులుగా తీసుకున్నారు. 1942 అక్టోబరు 21వ తేదీ వేసి శ్రీ మహీధర జగన్మోహనరావు జిల్లా కార్యదర్శిగా సంతకం చేసి పార్టీ కార్డు పంపారు. అది చేతికి వచ్చిన రోజున మేమెంత ఆనందించామో యిప్పటికీ మరిచిపోలేదు.

జిల్లా పార్టీ పక్షాన శ్రీ జోస్యభట్ల సత్యనారాయణగారిచేత ఎ.ఆర్.పి.ట్రైనింగు క్లాసులు 15 రోజులు ఏర్పాటు చేశాం అంటే యాన్టీ ఎయిర్ రెయిడ్ ప్రికాషన్స్

ప్రజలకు బోధించి, శత్రు బాంబులకు గురై మరణించకుండా రక్షించే ఏర్పాట్లు. దీనికి పిఠాపురం తాలూకా నుంచి నన్ను, కోట అబ్బన్న అనే మా క్లాసుమేటును విద్యార్థులుగా పంపారు జోస్యభట్లగారు చాలా చక్కగా పాఠం చెప్పేవారు. నోట్సు డిక్టేట్ చేసేవారు ఆ ఎ.ఆర్.పి.జ్ఞానంతో జపానువారు బాంబులు వేస్తే ప్రజలనందరినీ రక్షించగలమనే ధైర్యంతో ఆవేశమూ కలిగింది కాని, వాడి దయ వల్ల మళ్ళీ మన భారతదేశంపై బాంబులూ వేయలేదు, మా ఎ.ఆర్.పి.జ్ఞానాన్ని ప్రదర్శించే అవకాశమూ యివ్వలేదు.

ఆ ట్రైనింగు జరుగుతుండగా ఒకనాటి ఉదయమే కామ్రేడ్ పుచ్చలపల్లి సుందరయ్య పెద్ద హోల్డాల్ మోసుకుంటూ పార్టీ ఆఫీసుకు వచ్చారు. అప్పుడు పార్టీ ఆఫీసు జగన్నాధపురంలో ఉప్పుటేరుప్రక్క – మనిషి నడిస్తే చాలు ఒణికిపోయే పాతమేడలో వుండేది. కామ్రేడ్ జాన్ అనే చింపాజీలాగుండే ఒక చక్కని కామ్రేడ్ వుండేవారు అతనికి పార్టీ అంటే ఎంత భక్తి విశ్వాసాలో! కాకినాడ నగర పార్టీ ప్రముఖులుగా సి.వి.కె.రావు, సి.ఎస్.శర్మ, ఎస్.వి.రత్నం, జె.వి.ఎస్.రామచంద్రుడు, పొన్నాడ మార్కండేయులు, మేకా పట్టాభిరామయ్య వంటి విద్యార్థి నాయకులు ముఖ్యులు. 1937లో భారతదేశంలో ప్రథమ సమ్మె జరిపిన కీర్తి వున్న కాకినాడకు, భయంకరాచారి బాంబు కేసుతో ఎంతో కీర్తిప్రతిష్టలు పొందిన కాకినాడకు పార్టీ చరిత్రలో ఆనాడు ఎంతో స్థానం వుండేది.

ఎ.ఆర్.పి.ట్రెయినింగు పూర్తి చేసుకొని పిఠాపురం తిరిగి వచ్చిన తర్వాత కొద్దిరోజులకు శ్రీ పుత్సల సత్యనారాయణగారిచేత పదిహేను రోజులపాటు కామ్రేడ్ స్టాలిన్ రచించిన ప్రాబ్లెమ్సు ఆఫ్ లెనినిజంపై క్లాసులు పెట్టించుకున్నాం ఈ అధ్యయనం తాత్వికంగా ఎంతో పుష్టిని కలిగించింది. పార్టీ ఆఫీసుపై, విద్యార్థి సంఘ కార్యాలయముపై కాంగ్రెస్‌వారు అసంఖ్యాకమైన దాడులు, కొన్ని పరమ నీచమైనవీ చేయనారంభించారు.

1943లో కాకినాడలో ఇంటర్‌లో చేరిన తర్వాత విద్యార్థి ఉద్యమంలో తీవ్రంగా పనిచేయనారంభించాను. 1944 నవంబరులో కలకత్తాలో జరిగిన ఎ.ఐ.ఎస్.ఎఫ్. కాన్ఫరెన్స్‌కు వెళ్ళిన ప్రతినిధివర్గంలో నేనూ వెళ్ళి పాల్గొన్నాను. సరోజినీనాయుడు ప్రారంభోపన్యాసం ఎంతో ఉత్తేజమిచ్చింది, అదే సందర్భంలో

శాంతినికేతన్, అలహాబాద్, ఢిల్లీ, ఆగ్రాలలో పర్యటించి కాకినాడ తిరిగి వచ్చాను. ఒకప్రక్క రాజకీయ కార్యకలాపాలు చేస్తూనే, వేరొకప్రక్క సాహిత్య రచనా వ్యాసంగం చేస్తూ కృష్ణశాస్త్రిగారిని ప్రతి దివసాంతంలోనూ కలుసుకుంటూ గడిపేవాణ్ణి నిజానికి కలకత్తాలోనే అప్పటి మహాక్షామావశేషాలు చూసి ద్రవించిన హృదయంతో రచించిన మౌనఘోష నా వజ్రాయుధంలో చేర్చబడింది.

1945లో పరిమిత ఓటింగుతో ఎన్నికలు రాగా, కాకినాడలోనే వుండి పార్టీ అభ్యర్థి శ్రీ సి.వి.కె.రావును గెలిపించడం కోసం అహర్నిశలూ కష్టపడ్డాను కాని, కాంగ్రెస్ అభ్యర్థి శ్రీ పైండా వెంకటనారాయణగారే నెగ్గారు. అయ్యదేవర కాళేశ్వరరావు కమ్యూనిస్టులు ప్రజలు యిక్కట్లలో పాలుపంచుకుంటూ కిరసనాయిలు యిప్పించడంలో సహకరిస్తుంటే, దానిని వెక్కిరిస్తూ, ఆముదపు దీపాలపై – అదే మన భారతీయ సంప్రదాయమంటూ ఉపన్యాసం యివ్వడం నన్ను బాగా కదిలించింది. దానితో చదువుకు స్వస్తి చెప్పి పిఠాపురం చేరుకున్నాను.

పిఠాపురం రాజా శ్రీ సూర్యారాయ బహద్దూరు షష్టిపూర్తికి రైతుల నుంచి నిర్బంధంగా చందాలు వసూలు చేశారు. దీనికి వ్యతిరేకంగా మేమంతా తీవ్రంగా ఆందోళన జరిపాం. చివరికి ఆయన దృష్టికి రాగా వసూలు చేసిన మొత్తం పేరు పేరునా రైతులకు డబ్బు వాపసు చేయడం జరిగింది. అదే ప్రథమ విజయం. తదుపరి పంచాయితీ పారిశుధ్య కార్మికుల సమ్మె నలభై రోజులు జరుగగా, కామ్రేడ్ బుల్లిరాజు మలేరియా పీడితుడవడం వల్ల, ఆ ఉద్యమ నాయకత్వం వహించే సదవకాశం నాకు కలిగింది. కాంగ్రెస్‌వారూ వీధులు తుడవనారంభించారు దానితో ఉద్యమం మరింత పటిష్టమైంది. చివరికి విజయం సాధించాం.

ఇంతలో జమీందారీ వ్యతిరేక పోరాటాలు ప్రారంభమయ్యాయి. 1947 వరకూ చెరువు పడకల అమ్మకం–అడవుల అమ్మకం వగైరాలను వ్యతిరేకించి – 8 కేసులు బనాయించగా, నేను 5 నెలల 20 రోజులు తుని సబ్ జెయిలు జీవితం గడపవలసి వచ్చింది. మద్రాసు హైకోర్టులో పోరాడితే తప్ప బెయిలు యివ్వలేదు. ప్రభుత్వం పెట్టిన కేసులన్నీ ఓడిపోయాయి. తర్వాత నాకు ఒక సం॥రం ఇంటర్న్‌మెంటు (గృహ నిర్బంధం) విధించారు. 1948లో బుద్దవరం కాన్ఫరెన్సు నుంచి తిరిగి వచ్చేసరికి

పోలీసులు నాపై నిర్బంధ వలయాన్ని సంసిద్ధం చేశారు. చాలామంది కామ్రేడ్స్ అరెస్టయ్యారు నాపై కేసులున్నందున నన్ను డిటెన్యూగా తీసుకుపోలేదు.

1948లో ఘోరమైన చీకటి వ్యాపించింది. అభ్యుదయవాణి వినిపించడమే కరువైపోయింది దానితో కవి సోదరులందరితోనూ సంప్రదించి, డబ్బు సంపాదించి (భూమి అమ్మకం ద్వారా) నా వజ్రాయుధం, ఆరుద్ర త్వమేవాహం (1949లో) ప్రచురించాను.

మిగిలిన కవి సోదరుల కావ్యాలు కూడా ప్రచురించాలనే సంకల్పించాను కాని అనిసెట్టి, రమణారెడ్డి, దాశరథి, తమ కావ్యాలు తామే ప్రచురించుకోడానికి పూనుకున్నారు.

కారుచీకటిలో ఈ అభ్యుదయ కావ్యాలు ఒక గొప్ప కాంతికిరణాలను ప్రోదిచేశాయి. ఈ కారణం వల్లనే మద్రాసు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 1950 ఫిబ్రవరి 5వ తేదీ ఉత్తరువుతో వజ్రాయుధాన్ని నిషేధించి, ప్రతులన్నీ జప్తు చేసింది. ప్రచురణకర్తగా నిలచిన రాంషాపై కేసు నడిచింది. సామర్లకోట పట్టణ కాంగ్రెస్ ప్రెసిడెంటు శ్రీ అళక్కి సర్వేశ్వరశాస్త్రిగారు మాకు అనుకూలంగా యిచ్చిన సాక్ష్యం వల్ల కేసు నెగ్గగలిగామే కాని వజ్రాయుధంపై నిషేధం తొలగించుకోలేకపోయాం. 1956లో సంజీవరెడ్డి ప్రభుత్వం హైదరాబాద్‌లో ఏర్పడ్డాక శ్రీ సుందరయ్య గట్టిగా ప్రశ్నించగా, ప్రస్తుతం మన ప్రభుత్వం ఏ గ్రంథాన్నీ నిషేధించలేదని చెప్పడంతో ద్వితీయ ముద్రణ ఏర్పడింది.

దీనితో ఒక ప్రాథమిక దశ గడిచింది. చెప్పవలసిందెంతో వుంది అది స్వీయ చరిత్రకుకాని దీనికి సాధ్యంకాదు.

(పరకాల పట్టాభిరామారావు గారి సంపాదకత్వంలో విశాలాంధ్ర 2000సం॥లో ప్రచురించిన 'స్వాతంత్ర్య సమరంలో కమ్యూనిష్టు దేశభక్తులు' గ్రంథం నుండి...)

***

డాక్టర్ మాడభూషి భావనాచార్యులు

మా మాతా పితృదేవులు, సంస్కృత పండితులు. మా పితృదేవులు వైయాకరణి కూడా ఎస్టేట్ ఆస్థాన విద్వాంసులు. తండ్రి పండిత శ్రీమాన్ మాడభూషి గోపాలాచార్య, తల్లి కనకమ్మ, మా అన్నలిద్దరూ బి.ఎ.పాసయ్యారు. జ్యేష్ఠుడు వివాహమయిన 3 మాసాలకు మరణించాడు. రెండవ సోదరుడు సామర్లకోట ప్యారీ కంపెనీలో కమీషనరుగా ధాన్యం బస్తాకు రు.2లు ధర ఉన్నప్పుడు నెల 1కి రు.300 జీతంతో ఉద్యోగం చేసేవాడు.

మా యింటిలో మహాభారత-రామాయణ-భాగవత పదోపనిషత్తులు-దివ్య ప్రబంధాను సంధానం-గోష్ఠులు అనునిత్యం సాగేవి. పఠన పాఠన వృత్తాలు నాకు అలవడ్డాయి.

1. "పరోపకారేణ యిదం శరీరం" మానవజన్మ ఉత్తమ జన్మ. దీనిని పరోపకారానికే వినియోగించాలి.
2. "సిరి పంచి కుడుచుట మేలు" అనగా సంపదను అందరూ పంచుకొని అనుభవించాలి అని భీష్ముడు అన్నాడు. ఈ సిద్ధాంతం మేరకే కురుక్షేత్ర మహాసంగ్రామం జరిగింది. రష్యాలో విప్లవం వచ్చింది.
3. రతిదేవుడు భావతంలో శ్లో॥ "నకాంక్షే రాజ్యం, నస్వర్గం, నపురర్భవం, కామయే దు:ఖ తప్తానాం ఆర్తినావనం" - నేను రాజ్యాన్నిగానీ, స్వర్గాన్నిగానీ, మంచి జన్మనుగానీ కోరను దుఖార్తులయిన వారి కష్టాలను పారద్రోలాలనే నా ఆకాంక్ష అన్నాడు.
4. మనుధర్మశాస్త్రంలో నీ జీవనానికి కావలసినంతే కూడబెట్టు. అంత కంటే ఎక్కువ కూడబెట్టడం దొంగతనమౌతుంది.
5. ఆత్మవత్ సర్వభూతాని-సర్వ భూతర్థ మాత్మినాం ఈర్షతే యోగయుక్తా అన్న ఈ ఉపనిషత్తులో-నీలో అందర్నీ-అందర్లో నిన్ను చూడాలని ఉపనిషద్వాక్యం.
6. పురాణాతర్గత శాంతి పాఠంలో "లోకా: సమస్తా సుఖినోభవంతు" ప్రపంచమంతా సుఖశాంతులలో ఉండాలి అన్నాడు.
7. "ఏకోరస:కరుణ ఏవ" అన్ని రసాలలో 'ఏకైక్ రసం కరుణ' అన్నాడు.

భవభూతి : మానవునకు కరుణ రసవాదం, వివేకానంద-భగవద్గీత అధ్యయనం ఉండేది.

కమ్యూనిస్టు తాత్విక చింతన-ఆచరణ

తరతరాలుగా మనమహర్షులూ మూలగ్రంథాలు సమసమాజం-దారిద్ర దీన రహిత సమాజం కొరకు తపించినా నేటి వరకు అట్టి సమాజం నిర్మించబడలేదు. అందుకు నేటి సమాజాన్ని సమూలంగా మార్చాలి. అందుకు ఒక సాధనం కావాలి. అదే మార్క్సిజం, కారల్‌మార్క్స్, ఎంగెల్స్ కరుణామూర్తుల దోపిడీ సహిత సమాజ మార్పులో రాదిది. కార్మిక, కర్షక, పీడిత జనంపై కరుణున్న కార్మిక, కర్షక నియంతృత్వం కావాలన్నారు. 1938లో భారత కమ్యూనిస్టు పార్టీలో సభ్యుడనయ్యాను. భారతీయ తాత్విక చింతన నుండి కమ్యూనిస్టు తాత్విక చింతనకు చేరాను. కాకినాడ పి.ఆర్.కాలేజి, హైస్కూలులో చదువుకున్న రోజులవి. విద్యార్థి ఉద్యమంలో పర్వతనేని వెంకటేశ్వరరావు, పి.ఎస్.శర్మ, పరకాల పట్టాభిరామారావు గార్లు నాయకులు, డిటెంక్షన్‌కు వ్యతిరేకంగా విద్యార్థుల సమ్మెలో నేను ప్రథమ శ్రేణిలో ఉన్నాను. 1939 సెప్టెంబరు 3వ తేదీన నేతాజి సుభాష్‌చంద్రబోస్, స్టూడెంట్ ఫెడరేషన్ మహాసభకు కాకినాడ ఆహ్వానించాం. అది జయప్రదం చేసేందుకు అహర్నిశలూ పనిచేశాం. ఆ రోజునే రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం ప్రారంభమైంది. భారత స్వాతంత్ర్య పోరాటాన్ని ఉధృతం చేసేందుకు యిదే తరుణమని నేతాజి కాకినాడ టౌన్‌హాలులో జరిగిన విద్యార్థి మహాసభ వేదిక నుండి గర్జించాడు. తరువాత విద్యార్థి నాయకుడు పర్వతనేని వెంకటేశ్వరరావుకు ప్రభుత్వం వారంటు జారీ చేసింది. అతను అరెస్టు కాకుండా పరారయ్యాడు. ప్రభుత్వం కాకినాడను రెడ్ ఎలర్ట్ చేశారు. మా యిల్లు కూడా పోలీసులు సోదా చేశారు. సి.వి.కె.రావు, పి.ఎస్.శర్మ అరెస్టయి, కొరపాటి పట్టాభిరామయ్య మహీధర, పర్వతనేని, పరకాల తదితరుల అజ్ఞాత సాహసగాథలు, నన్ను ఉత్తేజపరిచాయి. 1937లో వ్యవసాయ కూలి మహాసభ రాజోలు తాలూకాలో కొరపాటి నాయకత్వాన జరిగింది. శ్రీ ఎ.టి.రణధివే వచ్చాడు.

రాజోలు తాలూకా వ్యవసాయ కార్మిక పోరాటాలు

రాజోలు తాలూకా వ్యవసాయ కూలీలకు ఒక విశిష్టత ఉంది. అచ్చట కూలీలు చాలామంది రంగూన్ వెళ్ళి ధనం సంపాదించి తిరిగి వచ్చేశారు. వారు గోచీలను వదిలి ప్యాంటు చొక్కాలను ధరించారు. రాజోలు తాలూకాలో భూమి కేంద్రీకరణ హెచ్చు. భూకామందులకు అది కన్నెర్రకు కారణమైంది. వ్యవసాయ

కూలీ సంఘ నాయకుడు రాపాక సత్యనారాయణను పాములరాజు హత్య చేయించాడు. 15 రోజులు తిరగకుండా పాములరాజు ఖతం చేయబడ్డాడు. కందికుట్ల నాగభూషణం, కోనేటి రామోహన్‌రావు, కొరపాటి, నాపై కేసులు పెట్టారు. నేను చాలా చిన్నవాణ్ణి అగుటచే విడిచిపెట్టారు. కొరపాటి అజ్ఞాతవాసం, కందికుంట్ల, కోనేటివారికి శిక్షలు పడినాయి. పోలీసుల క్రూర నిర్బంధం మితిమీరింది. కొరపాటిని ప్రభుత్వం అరెస్టు చేసింది. రాయవెల్లూరు జైలు నుండి తప్పించుకుని మరొక నలుగురితో పరారి అయ్యాడు కొరపాటి. తర్వాత అంతర్వేదిపాలెంలో జైలు నుండి పరారి అయిన కొరపాటి, కందికుట్ల, నేను వ్యవసాయ కూలి మహాసభ పెట్టి తుపాకి-పిస్టోలు బాంబుల ఆయుధ ప్రదర్శనం చేశాము. మితిమీరిన ఉత్సాహంతో కొబ్బరిచెట్టు యొక్క అన్ని కొబ్బరికాయలను తీసి అందరికి పంచి ఈ సంపదంతా మనదే అన్నాం. ఇవి సాహసకృత్యాలే కాని మార్క్సిజం కాదని రాష్ట్ర పార్టీ భావించి, మాపై చర్యలు తీసుకుంది.

1940 గాంధీ వ్యక్తి సత్యాగ్రహం పెట్టాడు. పార్టీ ఆదేశం ప్రకారం సత్యప్రమాణ పత్రంపై సంతకం చేశాను. 1940 మార్చిలో పోలవరంలో రాజకీయ-మహాసభలు జరిగాయి. దానికి రాజగోపాలాచారి, బులుసు సాంబమూర్తి ఇంకా అనేకులు రాజమండ్రి నుండి వచ్చారు. బులుసు సాంబమూర్తి నన్ను రాజాజీకి పరిచయం చేస్తూ, సత్యాగ్రహ పత్రం మీద నేను సంతకం చేశానని చెప్పారు. రాజాజీ నన్ను ఆదరంగా దగ్గర కూర్చోబెట్టుకుని, పేరు, ఇంటిపేరు అడిగారు. చెప్పాను. మీరు శ్రీవైష్ణవులా? అన్నారు. కులం అడగడం, చెప్పడం ఆ రోజుల్లో అనాగరికం. అందుచే నేను యిలా అన్నాను. 'నా తల్లిదండ్రులు శ్రీవైష్ణవులు" రాజాజీ పెద్దగా నవ్వి నువ్వు జైలుకు వెళ్ళడానికి సిద్ధమా? అన్నారు. అవునన్నాను.

1947లో జనవరిలో కమ్యూనిస్టులను ప్రభుత్వం అరెస్టు చేసింది. ఆ దశలో నేను అజ్ఞాతవాసంలోకి పోయాను. కలకత్తాలో జరిగిన భారత కమ్యూనిస్టు మహాసభకు హాజరయ్యాను. ఆ మహాసభ కాంగ్రెస్ ప్రభుత్వాన్ని ఆయుధాలతో కూల్చాలని తీర్మానించింది. నేను అజ్ఞాతంగా కోనడివిలో ప్రవేశించి రైతాంగ పోరాటాలను చేపట్టాను. ప్రభుత్వం నన్ను, సోమసుందర్‌ని మరొక 50 మంది రైతుల్ని అరెస్టు చేసింది. నేను తప్పించుకున్నాను. నా ఆచూకీ తెలిసినవారికి 10వేలు బహుమతి అని ప్రకటించింది.

సాయుధ పోరాటం వ్యక్తిగత హింసావాదంగా దిగజారింది. దానితో పార్టీలో నాకు విభేదం వచ్చింది. నన్ను ఒక్క నాగలాపల్లెలోనే ఉండమని పార్టీ ఆదేశించింది. పోలీసులకు నా ఆచూకీ తెలిసింది. 4 లారీలతో పోలీసులు వచ్చారు. నేను ఒక మేడమీద ఉన్నాను. ఆ మేడ నుండి దూకి ప్రక్కకు వెళ్ళాను. పోలీసు సార్జంటు పిస్టల్‌తో కాల్చాడు. నేను గోడప్రక్కకు తప్పుకోవడంచేత ఆ పిస్టల్ గుండు నాకు తగలకుండా తిన్నగా పోయింది. అరెస్టు చేసి రాయవెల్లూరు, కడలూరు, మద్రాసు, పెనిటన్‌షరీ, ఢిల్లీలోని తీహార్ జైళ్లలో ఉంచారు.

జైలులోను, తదనంతరం జైలు బయటకు వచ్చాక పార్టీ ముందు నేను కొన్ని అభిప్రాయాలను ఉంచాను. అందులో ముఖ్యమైనవి.

1. చట్టసభలలో పార్టీ ముఖ్య కార్యకర్తలు చొరబడరాదు. వారు వర్గ చైతన్యాన్ని ప్రజా పోరాటాలను చేపట్టాలి. ప్రజా ఉద్యమాలు ప్రధానం కాని, ఎన్నికలు ప్రధానం కాదు. 2. పార్టీలో అంతర్గత ప్రజాస్వామ్యం ఉండాలి. 3. మార్క్సిజం ఒక విధానమేకాని పిడివాదం కాదు. చిలక పలుకుల మార్క్సిజం కమ్యూనిజానికి వినాశ హేతువు. 4. భారతీయ తాత్వికతను మార్క్సిజాన్ని మిళతం చేయాలి. 5. గురజాడ–వీరేశలింగంలు నేటికీ ఆంధ్రావనిలో సజీవులుగా ఉండేందుకు కమ్యూనిస్టు పార్టీ కృషి చేయాలి. 6. స్వామి వివేకానందను విస్మరించరాదు. స్వామి వివేకానంద భావాలను పరిగణనలోకి తీసుకోనిదే భారతదేశంలో సోషలిజం రాదు. వచ్చినా బ్రతకదు.

అలాగే మన వేదాలలో సమాజ శ్రేయస్సుకు చెప్పబడిన విషయాలను మనం పురస్కరించుకుని ఆ పరిభాషలో మనం సోషలిజం గురించి, కమ్యూనిజం గురించి ప్రజలకు చెప్పాలి. అనగా మన చరిత్ర సంస్కృతి, మన తత్వశాస్త్రాల వేళ్ళు (Roots) పట్టుకోవాలి. అక్కడి నుండి మార్క్సిజంను అన్వయించి చెప్పాలి.

నాకు మార్క్సిజంలో అచంచల విశ్వాసం ఉంది. మనదేశానికి కమ్యూనిజం వచ్చి తీరుతుంది. అయితే దానిని మన భారతదేశ విశిష్టతాత్విక చింతనకు జోడించాలి.

మూడు సంవత్సరాల క్రితం కామ్రేడ్ చంద్ర రాజేశ్వరరావు గారితో ఈ విషయాలే ముచ్చటించాను. మఖ్దుంభవన్‌లో వారు ఏర్పాటు చేసిన సమావేశంలో పాల్గొన్నాను. అప్పుడు వారు నాతో–మీరు మన భారతదేశ చరిత్ర, సంస్కృతి,

తత్వశాస్త్రాలను మార్క్సిస్టు దృక్కోణం నుండి పరిశోధన చేయండి. అది పార్టీకి చాలా అవసరం. ఈ విషయాన్ని మనం అశ్రద్ధ చేశాం. అందుకే మనం భారత ప్రజల మనస్తత్వాన్ని ఆలోచనా విధానాన్ని అవగాహన చేసుకోలేకపోయాము అని అన్నారు. నేను జైలు నుండి వచ్చిన తరువాత నా దృష్టిని ఈ విషయంపైననే కేంద్రీకరించాను.

నేను పార్టీ సభ్యత్వం కొనసాగించకపోయినా, కమ్యూనిస్టుగానే కొనసాగుతున్నాను. వేదాలు, ఉపనిషత్తులు, భారత రామాయణాలు, పురాణాలు, వివేకానంద, అరవింద మొదలైన వారి రచనలను, తాత్విక చింతనను మార్క్సిస్టు దృక్పథంలో అధ్యయనం చేస్తున్నాను. ఋగ్వేదం–ఉపనిషత్తులు, భారతీయ తత్వశాస్త్రాలపై పరిశోధన చేసి డిప్లొమో పొందాను. సామాజిక ఉత్పత్తిలో సంబంధం లేకుండా ప్రజలతో సంబంధం లేకుండా కేవలం అధ్యయనం ఒక్కటే చాలదు అని చెరకు రైతుల సమస్యలపై గత 30 సంవత్సరాలుగా కృషి చేస్తున్నాను. ఒక దశలో చెరకు రైతుల సంఘం పని మానివేద్దామని, తత్వశాస్త్ర అధ్యయనానికే నా కాలం అంతా వినియోగిద్దామని అనుకొని చంద్ర రాజేశ్వరరావుగారితో సంప్రదించాను. వారు రైతాంగంతో సంబంధాలు వదులుకోవద్దు. ప్రజల సమస్యలతో కూడా మనం దగ్గర సంబంధం కలిగి ఉండాలని వారు సలహా యిచ్చారు. అందుకే రాష్ట్ర చెరకు రైతుల సంఘంలో కృషి చేస్తున్నాను.

“సిద్ధాంతంలేని ఆచరణ గుడ్డిది–ఆచరణలేని సిద్ధాంతం గొడ్డుది” అన్నాడు మార్క్సు మహర్షి. శ్రీ హర్షుడు ‘అధీతి బోధావరణై:” అన్నాడు. నైషధంలో, అధీతి అంటే చదివి దానిని బోధపరచుకోవడం తాను ఆచరించడం–దానిని ప్రచారం చేయడం అనే విద్య, విజ్ఞత గల పండిత హృదయుడు కమ్యూనిస్టు అవ్వాల్సిందే! అని నా విశ్వాసం.

మహాభారతంలో సుభద్ర గర్భవతి–అత్త కుంతికి నమస్కరించింది కుంతి యిలా ఆశీర్వదించింది.

శ్లో॥ భాగ్యవంతం ప్రసూమేధా మా హరం మాద పండితం
శూరా శ్చకృత విద్యాశ్చ మనుపుతా: వశంగతా:

అమ్మా! సంపన్నులైన సంతానాన్ని కను. శూరుల్నిగానీ–పండితుల్నిగానీ కనకు. శూరులూ, పండితులూ అయినా నా కుమారులు యావజ్జీవం కష్టాలనూ, అరణ్యవాసాలనూ అనుభవించారు. అంటే మేధా సంపన్నులైన పండితులూ, శూరులైన తాడిత, పీడిత ప్రజల కాలదోషం పట్టిన ధర్మాలను పారద్రోలి, నూతన ఆగత ధర్మాల కొరకు సంగ్రామాలను సాగిస్తారు. మృత్యోన్ముఖమైన గత ధర్మం, వీరిని కాటువేస్తుంది. అందుకే శూరులూ పండితులూ నిరంతర బాధలకు గురి అవుతారు. పిఠాపురంలో కవి పండిత కుటుంబీకుల నందరినీ కమ్యూనిస్టు పార్టీ ఆకర్షించింది. "Simple living and high thinking" అన్న మిల్టన్ సూక్తి కమ్యూనిస్టులకు వర్తిస్తుంది. నేను కమ్యూనిస్టుగానే పుట్టాను. కమ్యూనిస్టుగానే జీవించాను, కమ్యూనిస్టుగానే మరణిస్తాను.

(15–09–1920న జన్మించిన మాడభూషి 12–05–2002న మరణించారు)

(పరకాల పట్టాభిరామారావు గారి సంపాదకత్వంలో విశాలాంధ్ర 2000సం॥లో ప్రచురించిన 'స్వాతంత్ర్య సమరంలో కమ్యూనిష్టు దేశభక్తులు' గ్రంథం నుండి...)

* * * *

కార్మికుల నిజమైన నాయకులు - వుప్పలూరి సుబ్బారావు

ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో ముఖ్యంగా ఉత్తరాంధ్రలో తూర్పు, పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాల్లో మిలిటెంటు కార్మిక పోరాటాల నిర్మాత, ప్రయోగశీలి, ఉత్తమ కమ్యూనిస్టు యోధుడు, అత్యంత నిజాయితీ, ప్రజ్ఞాపాటవాలు గల నేత కామ్రేడ్ వుప్పులూరి సుబ్బారావు (1924–98) వేలాది మందికి చిరపరిచితులే. ఆర్టీసీ ఎన్ఎంయూ ఉమ్మడి రాష్ట్ర వైస్ ప్రెసిడెంటుగా పనిచేశారు. భారత–చైనా మిత్ర మండలి (ICFA) రాష్ట్ర ఉపాధ్యక్షులుగా ఉండి చైనాతో మైత్రి భారత ప్రజలకు ఎంతో అవసరమని పేర్కొన్నారు. దేశంలో నిజమైన ప్రజాస్వామ్యం, సమ సమాజం సాధించాలన్న లక్ష్య సాధనకు తగినట్టుగా కార్మికోద్యమాన్ని మలచాలని కలలు కని, దానికై జీవిత సర్వస్వం ధారపోసారు. ఆ లక్ష్యంలో భాగంగానే 1980లలో వుప్పులూరి వివిధ యూనియన్లను ఐక్యం చేసి స్వతంత్ర కార్మిక సంఘాల సమాఖ్య (FEDERATION OF INDEPENDENT TRADE UNIONS-FITU) ను స్థాపించి బోసు, మూర్తి తదితరులతో కలిసి ఉమ్మడి నాయకత్వ టీముని తయారుచేసి, 1998 వరకు నడిపారు. తర్వాత కా॥ బోసు అధ్యక్షుడిగా 2012 వరకు పనిచేసారు. తిరుగులేని నాయకుల వల్ల ట్రేడు యూనియన్లలో ఆచరణలో కొరవడిన ప్రజాస్వామ్యాన్ని ప్రవేశపెట్టి పాటించారు. ఆ ఒరవడిలోనే ఈ వ్యాసకర్త మూర్తి కార్యదర్శిగా సమాఖ్య నేటికీ పనిచేస్తున్నది. వుప్పలూరి స్వతంత్రంగా ఎన్నో విశిష్టమైన కార్మిక పోరాటాలను నడిపి, వేలాది కార్మిక కుటుంబాలకు "గురువు" గారిగా వారి గౌరవాభిమానాలను పొందారు.

ట్రేడ్ యూనియన్ ఉద్యమంలో ప్రజాస్వామిక విధానాల అమలుకు మారుపేరు, దళారి, పెత్తందారీ కులతత్వ నాయకత్వాలకు సింహస్వప్నం ఆయన పేరు. దళిత బహుజనులతో సహా అనేకమంది కార్యకర్తలు, నాయకులు వుప్పలూరి శిక్షణలో అభివృద్ధి అయి త్యాగశీలంగా మెరుగైన సమాజం కోసం పనిచేసారు, చేస్తున్నారు. కార్మికవర్గం జీతభత్యాల పోరాటాలకు పరిమితం కాకుండా విప్లవరాజకీయ చైతన్యాన్ని పెంపొందించుకుని, బలమైన స్వతంత్రమైన రాజకీయశక్తిగా అభివృద్ధి కావాలని నిరంతరం బోధించేవారు. కార్మికుల కుటుంబాలే తన కుటుంబంగా,

యూనియన్ కార్యాలయాలే ఇల్లుగా, కార్మిక పోరాటాలే ఊపిరిగా వుప్పులూరి సుబ్బారావు జీవించారు. తమ కోసం ఆయన ఏమి చేసారన్నది ఎన్నడూ ఆలోచించకుండా వారి భార్యాబిడ్డలు ఆయన ఉద్యమ జీవితానికి సంపూర్ణ సహకారం అందించారు.

రాజమండ్రి పేపరుమిల్లులో యూనియన్ల మధ్య చీలికలు యజమానులకు తోడ్పడకుండా ఉమ్మడి నెగోషియేటింగు కమిటీలను ఏర్పాటు చేసారు. కాకినాడ గోదావరి ఫెర్టిలైజర్సులో పర్మినెంటు యూనియనుతో పాటు కాంట్రాక్టు కార్మికులనూ ఆర్గనైజు చేసారు. ఏడాదిలో కొన్ని నెలలే పనిచేసే సుగర్ మిల్లులో (పిఠాపురం, సామర్లకోట) టెంపరరీ కార్మికులకు సీజనల్ పర్మినెంటు పద్ధతిని సాధించారు. పిఠాపురంలో చెరకు రైతుల సమస్యలనూ చేపట్టి, కార్మిక సంఘంతో సమన్వయం చేసారు. తాడేపల్లిగూడెంలో అక్కడి కార్మికనేత కామ్రేడ్ కె.యెస్. బోసుతో కలిసి కొత్త ఒరవడులు తెచ్చారు. ఫుడ్ ఫ్యాట్స్ కంపెనీలో శాస్త్రీయంగా వేతన స్కేల్సుని రోజుకూలీ బంటాలకూ అనేక హక్కులను సాధించారు. అక్కడి రైసు మిల్లులో టెంపరరీ కార్మికులనే పేరిట యూనియన్లు దశాబ్దాలుగా విస్మరించిన ఇ.యెస్.ఐ, పి.ఎఫ్. వంటి హక్కులను సాధించారు. ఇలా అనేక రంగాల్లో వేలాది కార్మికులకు నాయకత్వం అందించారు.

గోర్కీ నవల “అమ్మ” ఆయనపై ప్రగాఢ ముద్రవేసింది. కార్మిక నాయకుడిగా ప్రభావితం చేసింది. ఆ రోజుల్లో పాతికేళ్ల యువకుడుగా వుప్పులూరి కమ్యూనిస్టు పార్టీలోచేరి, ఆ సిద్ధాంతాలను లోతుగా వంటబట్టించుకున్నారు.

స్వస్థలం పిఠాపురం ప్రాంత జమిందారీ వ్యతిరేక రైతాంగ పోరాటాలలో చురుకుగా పాల్గొన్నారు. 1949 ప్రకాశం ఆర్డినెన్సు కమ్యూనిస్టు పార్టీని నిషేధించింది కమ్యునిస్టులను పట్టుకొని కాల్చి చంపే 1948–51 నిర్బంధ కాలంలో రహస్య జీవితాన్ని గడుపుతూ, ఉద్యమంలో పాల్గొన్నారు. నాటి పార్టీ ఆంధ్ర అంతటా మునిసిపల్ కార్మికులను ఆర్గనైజు చేసింది. అందులో భాగంగా ఆయన పిఠాపురంలో దళిత పాకీ కార్మికులతో మమేకమై, వారి హక్కుల కొరకు ఆ కుటుంబాలు తరతరాలుగా మరచిపోలేని విధంగా పోరాడారు. నాటి కుల కట్టుబాట్లను, తండ్రిని ధిక్కరించి తాను పుట్టిన బ్రాహ్మణ కులతత్వాన్ని వ్యతిరేకించి ఆ కార్మికులను తన గదిలోకి రానిచ్చి, అంటరానితనానికి వ్యతిరేకంగా పోరాడారు. నేడు కొందరు కులవాదులు

ఆరోపిస్తున్నట్లుగా కాక, బొంబాయిలోవలె కాక, తెలుగు ప్రాంతాల కమ్యూనిస్టులు భిన్నంగా పనిచేశారు. తెలంగాణ పోరాటం సరే సరి. దానితో వుప్పులూరి ఉత్తేజితులైనారు. తర్వాత దశలో ఒడిషా రూర్కేలా ఉక్కు ఫ్యాక్టరీలో చిరుద్యోగం చేసి 1960లో స్వస్థలానికి తిరిగి వచ్చారు. నాటి నుండి తుది శ్వాస వరకు కమ్యూనిస్టు ఉద్యమానికి, కార్మిక పోరాటాలకు తన జీవితం అర్పించారు. 1998లో ఆయన అంతిమ యాత్రలో వేలాదిమంది ప్రజలు పాల్గొన్నారు.

యూనియన్లలో పనిచేస్తూనే కమ్యూనిస్టుల్లో విభేదాలు, చీలికల గురించి అధ్యయనం, ఆ క్రమంలో విప్లవ ధోరణులకు దగ్గరై కొద్దికాలం (1989–1992) ఇండియన్ పీపుల్స్ ఫ్రంట్ IPF మరియు ఎ.ఐ.సి.సి.టి.యు. సంస్థల అఖిల భారత అధ్యక్షుడుగా పనిచేశారు. కార్మికులకు రాజకీయాలుండాలని చెప్పి, జాతుల సమస్యలపై ఆ సంస్థలతో విభేదించి, స్నేహపూర్వకంగా విడిపోయారు 1994లో ఎఫ్.ఐ.టి.యు. పునర్నిర్మాణం భారత దేశంలో కార్మికవర్గ నాయకత్వంలో ప్రజాతంత్ర విప్లవ కార్యక్రమానికి సంబంధించి ముఖ్యంగా జాతుల సమస్యలపై ఆయన అవగాహనతో ఉన్న రాజకీయ తీర్మానం ఆమోదం మైలురాళ్లు.

ఉపఖండంలోని ప్రజలు తెలుగు తదితర “భాషాజాతుల”కు చెందినవారనీ, బ్రిటీష్ వలస దోపిడీకై ఢిల్లీ కేంద్రంగా నిరంకుశ రాజ్యాన్ని ఏర్పాటుచేసి, భాషాజాతుల స్వయం నిర్ణయాధికారాన్ని, అభివృద్ధిని అడ్డుకొన్నారని, ప్రస్తుత రాజ్యాంగం కూడా ఈ నిరంకుశ విధానాన్నే కొనసాగిస్తోందని తీర్మానించారు. (కేంద్రంలో రక్షణ, విదేశీ వ్యవహారాల వంటి అత్యంత పరిమితమైన అధికారాలు మాత్రమే ఉండేటువంటి) “స్వతంత్ర జాతీయ రిపబ్లిక్కుల భారత సమాఖ్య”గా భారత రాజ్యాన్ని పునర్నిర్మాణం చేసుకోడానికి కార్మికవర్గం రైతాంగం తదితర ప్రజలతో ఐక్యమై పోరాడాలని ఆ తీర్మానం ద్వారా వుప్పులూరి పిలుపునిచ్చారు. దున్నేవానికే భూమి–భూస్వామ్య విధానం రద్దు కోసం సాగే వ్యవసాయ విప్లవోద్యమానికి కూడా కార్మికరవర్గం నాయకత్వం వహించాలని పేర్కొన్నారు. 1992లో తెలుగు ప్రజల జాతీయ వేదికగా “తెలుగు జాతీయ మహాసభ” అనే వేదికను ఏర్పర్చి దానికొక ప్రణాళికను ప్రతిపాదించారు. 1996 కాకినాడ ప్రథమ మహాసభలో అది ఆమోదింపబడింది.

పై క్రమంలోనే భారత కమ్యూనిస్టు విప్లవ అగ్రనేతలు కామ్రేడ్స్ దేవులపల్లి వెంకటేశ్వరరావు, తరిమెల నాగిరెడ్డిగార్లు రూపొందించిన విప్లవ ప్రజాపంథాను, వారి రచనలను పుప్పులూరి అత్యంత శ్రద్ధతో అధ్యయనం చేసారు. భారత ప్రజల ప్రజాతంత్ర విప్లవ కార్యక్రమం, ఎత్తుగడల పంథా, దళారీ, జాతీయ బూర్జువా వర్గాలు, జాతుల స్వయం నిర్ణయాధికారం, కార్మికవర్గ నాయకత్వ సమస్య ఇలా అనేక సమస్యలపై దేవులపల్లి శాస్త్రీయమైన వివరణను ఇచ్చారని గ్రహించారు. వారు స్థాపించిన విప్లవ సంస్థ యు.సి.సి.ఆర్.ఐ.ఎం.ఎల్.తో 1992 నుండి 1998లో చివరిశ్వాస తీసే వరకూ సన్నిహిత సంబంధాలను నెరిపారు. ఈ సంస్థలో కలిసి పనిచేసి వారి కార్మికులలో విప్లవ రాజకీయ చైతన్య అభివృద్ధికి అనారోగ్యాన్ని సైతం లెక్క చేయకుండా అహరహం కృషి చేసారు. కామ్రేడ్ పుప్పులూరి సుబ్బారావు జీవితం, ఆలోచనలు, దీక్షల ఆదర్శంతో దేశంలో కార్మికుల, వివిధ జాతుల విముక్తి, ఉద్యమాలను నిర్మించడమే ఆయనకు నివాళి.

(శ్రీ. సి. హెచ్.ఎస్.ఎన్.మూర్తి గారు రాసిన ఈ వ్యాసం అంతర్జాలం నుండి తీసుకోవడమైనది)

* * * *

అనుబంధాలు

సమసమాజమే సోమసుందర్ స్వప్నం!

(డా॥ ఆవంత్స సోమసుందర్ 6వ వర్ధంతి సందర్భంగా 12-08-2022 శుక్రవారం సాయంత్రం కాకినాడ జిల్లా పిఠాపురంలోని శ్రీ సూర్యారాయ విద్యానంద గ్రంథాలయంలో జరిగిన సభలో నా ప్రసంగ పాఠం సంక్షిప్తంగా)

సరిగ్గా ఇరవై ఏళ్ళ క్రితం నేను హైస్కూలు విద్యార్థిగా ఉండగా అక్కడ వివేకానందుడి జయంతి రోజున మొదటిసారి సో.సు.గారి ప్రసంగం విన్నాను. ఆ కార్యక్రమం ఏర్పాటు చేసింది కూడా సహృదయ మిత్ర మండలే. అలాగే ఈనాటి సమావేశానికి సంకల్పం చేసింది కూడా సహృదయమిత్రమండలే. కాన నాకు సో.సు.గారికి అనుసంధానంగా ఉన్న మిత్ర మండలికి ముందుగా నా కృతజ్ఞతలు. వేదికపైనున్న పెద్దలకీ, సభలోని పెద్దలకి నమస్సులు!

ఈ రోజు మూడు చారిత్రక విశిష్టతల రీత్యా ఈ సమావేశం ప్రాధాన్యతను సంతరించుకుంది. మొదటిగా సరిగ్గా వందేళ్ళ క్రితం 1922లో పిఠాపురం రాజావారికి మహరాజా బిరుదు ప్రధానం చేయబడింది. ఆ సందర్భంగా జరిగిన సభలో చెలికాని లచ్చారావు గారు "దుష్ట మంత్రాంగం" నుండి జాగరూకులై వుండాలని ప్రభువులని హెచ్చరించగా కోపంతో రాజావారు దుష్టమంత్రాంగం అని ఎవరిని ఉద్దేశించి అన్నారో ఆ దివాన్ గారి ఉద్యోగం శాశ్వతం చేస్తున్నట్లు ప్రకటించి లచ్చారావు గారికి కోటలోకి ప్రవేశాన్ని నిషేధించారు. ఈ రోజు అంతకు మించిన దుష్టమంత్రాంగాలు సమాజం అంతటా ఉన్నాయి!

ఇక రెండు 1922లోనే ఆంధ్రా షేక్స్పియర్ పానుగంటి లక్ష్మీనరసింహారావు గారి అధ్యక్షతన పిఠాపురంలో జరిగిన ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు సమావేశం. అందులో ఆయన చేసిన అద్భుతమైన ప్రసంగం. మూడోదీ, ముఖ్యమైనది ఈ మన గ్రంథాలయానికి సంబంధించిన విశిష్టమైన విషయం ఏమిటంటే, 1915లో విద్యానంద గ్రంథాలయం ఏర్పడింది. తర్వాత సూర్యారాయ గ్రంథాలయం ఏర్పడింది. ఈ రెండు గ్రంథాలయాలు సంయుక్తంగా ఒకే గ్రంథాలయంగా ఏర్పడి శ్రీ సూర్యరాయ విద్యానంద గ్రంథాలయంగా రూపాంతరం చెందడం 1922లోనే జరిగింది. కాన ఈ లైబ్రరీకి సిసలైన శతవార్షికోత్సవ సందర్భం ఇదే!

ఈ క్రమంలో సరిగ్గా 1933వ సంవత్సరం మాధవస్వామి గుడి ఎదురుగా ఉన్న ఖాళీ స్థలంలో కొద్దిమంది పిల్లలు క్రికెట్ ఆడుతున్నారు. బంతి దగ్గర్లోని తాసీల్దార్ గారి ఇంట్లోకి వెళ్ళి పడింది. తేవడానికి వారింటికి వెళ్ళిన అబ్బాయితో మీ అమ్మగార్నడిగి పులిహోర చేయించమన్న ఆ తాసీల్దారు గారు తరువాత పట్టణంలో జరిగిన ప్రముఖ నాటకోత్సవాలు అన్నింటికీ ఆ అబ్బాయిని ఆప్యాయంగా తమ కుటుంబంతో పాటు తీసుకుని వెళ్ళేవారు. అలా చిన్నతనంలోనే ఒక గొప్ప సాంస్కృతిక స్థాయి కళాభిరుచి ఏర్పడటానికి అరమరికలు లేని ఆ స్నేహం నిదర్శనంగా నిలిచింది. ఆ అబ్బాయి పేరు ఆవంత్స సోమసుందర్ కాగా ఆనాటి తహసీల్దారు లాల్ అహమద్ గారు. ఒక మనిషి మహాకవిగా రూపొందే క్రమంలో మతసామరస్యత పోషించిన పాత్రని ఈరోజు గుర్తించడం అవసరం!

ఇక 1944లో కోల్కత్తాలో జరిగిన స్టూడెంట్ ఫెడరేషన్ సభలకి వెళ్ళినప్పుడు అక్కడ హౌరా బ్రిడ్జి పై జీవచ్ఛవంగా పడున్న ఒక దీనుడ్ని చూసి అప్పటిదాకా భావ కవిత్వంలో కొట్టుమిట్టాడుతున్న సో.సు. ఒక్కసారిగా తనలో నుండి ఉప్పొంగిన భావాలను అక్షరాలుగా మలిచారు. అదే 'మౌనఘోష'నే కవితగా వ్యక్తమైంది. అంతేకాదు వజ్రాయుధంలోని ఇతర కవితలన్నింటికీ కూడా ఆసక్తికరమైన నేపథ్యాలు ఉన్నాయి. ఆస్తుల పంపకాలప్పుడు శంఖవరంలో ఉన్న ఆయన What is Philosophy పుస్తకం చదువుతూ అందులో జర్మన్ తత్వవేత్త హెయినే రాసిన ఒక వాక్యంతో ప్రభావితం అయ్యి రాసిన అద్భుతమైన కవితే 'ఖరార్నామా' మనిషికి ఉన్నదొక్క జీవితమే అని నినదిస్తుందా కవిత. కవిత్వంలో మొదటిసారి వర్గ దృక్పథాన్ని స్పష్టంగా చెప్పినవారైన. అందుకే "రెండు ప్రపంచాల మధ్య రెండు స్వభావాల మధ్య, రెండు వర్గాల మధ్య సాగుతున్న సంఘర్షణ" అంటారు. కమ్యూనిస్టు మ్యానిఫెస్టోకి కనుక కవితా రూపం ఇస్తే బహుశా అది వజ్రాయుధంలానే ఉంటుందేమో. గతంలో వజ్రాయుధానికి వజ్రోత్సవం పేరిట వ్యాసం రాసాను. త్వరలోనే వజ్రాయుధానికి వజ్రోత్సవ వేడుకలు నిర్వహించుకోగలమని ఆశిస్తున్నాను. నిజానికి వజ్రాయుధం వరకే సో.సు.ని పరిమితం చేయడం అపారమైన ఆయన పాండిత్యానికి అన్యాయం చేయడమే అనిపిస్తుంది. ఎందుకంటే ఆయన వంద గ్రంథాల్ని వివిధ ప్రక్రియల్లో రాసినవాడు, అద్వితీయ కవి, రచయిత, విమర్శకుడు, అనువాదకుడు, కళావేత్త, తాత్వికుడు, స్వాప్నికుడు ఇంకా ఎన్నో. కమ్యూనిస్టు రాజ్యాలు కూలిపోయినప్పుడు,

పార్టీలో చీలికలు వచ్చినప్పుడు "సీకింగ్ మై బ్రోకెన్ వింగ్స్" (Seeking my Broken Wings) అంటూ హృద్యంగా దానిని వ్యక్తం చేసారు. నాకు తెలిసీ ప్రపంచ సాహిత్యంలో అంత చక్కగా ఆ ఘటనని వర్ణించిన కవి మరే దేశంలోనూ ఏ భాషలోనూ లేరు. ఆ కవితా శీర్షిక కోసం ఆయన్ని, అంటే మీరు కమ్యూనిజాన్ని రెక్కలూడిపోయిన పక్షితో పోల్చారా? అనడిగిన ప్రశ్నకు ఆయన కాదు ఎప్పటికైనా పునరుజ్జీవనంతో రెక్కలు కట్టుకు ఎత్తుకేగే పక్షితో పోల్చానంటారు. అందుకు జీవితంలో తనని నడిపించినవి రెండు ఒకటి కవిత్వం మరోటి కమ్యూనిజం అని చివరి నిముషాన కూడా ప్రకటించాడాయన!

వ్యక్తిగతంగా ఆయనతో ఉన్న అనుబంధాన్ని వర్ణించాలంటే సమయం చాలదు. పదేళ్ళకిపైబడిన అనుబంధం ఆయనతో నాది. వజ్రాయుధం పంచమ ప్రచురణకి సిగార్‌తో ఉన్న ఆయన ఫొటోను ఎంపిక చేసింది నేనే. అప్పటికే అనేక ఏళ్ళుగా ముద్రణకు నోచుకోని వజ్రాయుధాన్ని విశాలాంధ్ర పబ్లిషింగ్ హౌస్ బ్రాంచిలు అన్నింటికీ పోస్టుకార్డులు రాయడం ద్వారా ప్రచురణయ్యేలా ప్రయత్నం చేసింది నేనే. తాను అపురూపంగా దాచుకున్న శ్రీశ్రీ ఆటోగ్రాఫ్ నాకు ఇవ్వడం మొదలు ఎన్నో జ్ఞాపకాల వెల్లువని ఇలా ఒక సమావేశంలో వ్యక్తం చేయడం సులభం కాదు. జార్జి థాంప్సన్ మార్క్సిజం – కవిత్వం మొదలు క్రిస్టోఫర్ కాడ్వెల్ ఇల్యూజన్ – రియాలిటీ (భ్రాంతి – వాస్తవికత) దాకా బెర్ట్రోల్ట్ బ్రెష్ట్ అమ్మ మొదలుకొని షెల్లీ ఏరియల్ వరకూ ఎన్నో అమూల్యమైన గ్రంథాలను తెలుగు చేసారు. సాహిత్య విమర్శని సో.సు. లాగా అధ్యయనం చేసిన వారనే మాటటుంచి ఆ దరిదాపుల్లోకి రాగలవారు కూడా ఈనాటికీ లేరు. పరిశోధన విషయంలోనూ అంతే. గురజాడ కన్యాశుల్కంలోని పూర్రిచర్డ్ పదం ఆదుపాదులు తేల్చడం మొదలు, గోదావరి జలప్రళయ రక్షకుడుగా పేరొందిన వెంకటరెడ్డి జోగయ్యల్ని వెలుగులోకి తీసుకురావడం వరకూ ఎంతో గొప్ప లోతైన శోధన ఆయనది. వందకి పైబడి పుస్తకాలు రాసి ప్రచురించినా ఎన్నడూ ఏ పత్రిక్కీ పంపింది లేదు. తానుగా పేరు కోసం పాకులాడిందీ లేదు. జ్ఞాన్‌పీఠ్ ఆయనకి రాకపోవడం ఆ అవార్డుకి అగౌరవం అని నా అభిప్రాయం!

గోర్కీ స్వీయచరిత్ర మూడు భాగాల నుండి ప్రేరణ పొందిన సో.సు. తాను కూడా మూడు భాగాలుగా ఆత్మకథ రాయాలని అనుకున్నారు. కానీ రెండు భాగాలే

రాయగలిగారు. అందులో కూడా మొదటి భాగం 'కలలు–కన్నీళ్ళు' చాలా హృద్యంగా మలిచి న్యాయం చేసారు. తెలుగు సాహిత్యంలో ఒక కవి స్వీయచరిత్ర. రాసి మెప్పించడం అరుదు. దానిని సుసాధ్యం చేసారు సో.సు. అందరూ తప్పకుండా చదవాల్సిన స్వీయచరిత్ర అది రెండో భాగానికి అనారోగ్య కారణాల వల్ల న్యాయం చేయలేకపోయారు. తొంభై ఏళ్ళ జీవితంలో ఎక్కువ కాలం సాహిత్యానికే అంకితం చేసిన మహోన్నత వ్యక్తి సో.సు. ఆయన కేవలం కవి మాత్రమే అనుకునే వాళ్ళకి ఒక విషయం గుర్తు చేయాలి. ఈ ప్రాంతంలో మొట్టమొదటి పారిశుధ్య కార్మికుల ఉద్యమానికి నేతృత్వం వహించిందీ రైతు ఉద్యమాల్లో పాలు పంచుకోవడం మొదలు భావాల కారణంగా సొంత పాలకుల చేతనే జైల్లో పెట్టబడి కారాగార జీవితం గడిపి కేసులను ఎదుర్కొన్నదీ సో.సు. గారనేది గుర్తుంచుకోవాలి!

కళాకేళి పత్రికని స్థాపించడం మొదలు కళాకేళి నికేతన్ సంస్థ ద్వారా ఆరుద్ర త్వమేవాహం మొదలు ఎన్నో గ్రంథాలు ముద్రించడం తన సమకాలీన కవి, రచయితలందరి సాహిత్యం మీదా సాధికారిక విమర్శ చేసి వాటిని పుస్తక రూపంలో ముద్రించడం, లిటరరీ ట్రస్ట్ స్థాపించి వర్తమాన, వర్ధమానకవులు, రచయితల్ని ప్రోత్సహించడం ఆయన నిర్వహించిన అసంఖ్యాక పాత్రల్లో కొన్ని మాత్రమే. సూటిగా స్పష్టంగా జీవించిన ఆయన ఎప్పుడూ రాజీ ధోరణిని అవలంభించింది లేదు. తెలంగాణ పోరాట కాలంలో వేలాది మంది ప్రజలు పాల్గొన్న ప్రతి సమావేశంలోనూ వజ్రాయుధ గేయాల్ని ఎలుగెత్తి పాడుకునే సంప్రదాయం ఉండేది. అలాంటిది ఈ రోజు సొంత గడ్డ మీద సోమసుందర్ పేరు తెలిసిన వారు తక్కువ. 'శాస్త్రజ్ఞానం లేని ఉత్పత్తి విషంగా మారుతుంది' అంటారు సో.సు. భ్రాంతి–వాస్తవికతకి ముందుమాటగా శీర్షికలో అలాంటి విషాన్ని ఈ రోజు ప్రత్యక్షంగా మనం చూస్తున్నాం కావున ఈ స్తబ్దతని అధిగమించడం అవసరం!

వారసత్వం అనేది ఒక్కరిది కాదు, ముందుకొచ్చే ప్రతి ఒక్కరిదీ. లిటరరీ ట్రస్ట్ కార్యక్రమాల సంగతి అలా ఉంచితే కేవలం సో.సు. సాహిత్యాన్ని అధ్యయనం చేయడానికి, తద్వారా ప్రజల్లోకి దానిని తీసుకుని వెళ్ళడానికి సోమసుందర్ స్టడీ సర్కిల్ లేదా ఫోరం వంటిది ఏదైనా ఏర్పాటు చేస్తే బాగుంటుందని నా అభిప్రాయం. మిత్రులు ఆలోచిస్తారని ఆశిస్తాను, చివరగా బతికున్నన్నాళ్ళూ ఎన్నో సార్లు తిట్టుకున్నాం,

మళ్ళీ కలుసుకున్నాం, బహుశా మా తాతయ్యతో కూడా నేను సో.సు.తో ఉన్నంత చనువుగా లేనేమో. ఆ అనుభవాలను అన్నింటినీ అదిలిస్తే ఇక ఆ ప్రవాహం ఆగదు.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు తన అనుభవాలు–జ్ఞాపకాల్లో అంటారు. 'సత్యం–శివం–సుందరం ఇంతే కవుల ధ్యేయం' అని సో.సు.గారి జీవితానికి సరిగ్గా అతికినట్లు సరిపోయే వాక్యమది. జీవితాంతం సత్యం కోసమే బతికి శివాన్ని అంటే అందరి బాగుని ఆశించి సుందరాన్ని జీవితంలోని సౌందర్యాన్ని పరిపూర్ణంగా ఆస్వాదించిన మహామనిషి సో.సు. ఆయనకిదే నా ఆత్మీయ నీరాజనం. సెలవు!

(సకలం వెబ్ పత్రికలో ప్రచురించబడింది)

* * * *

ప్రాచీన భారతీయ చరిత్ర, సంస్కృతి, తాత్త్విక చింతన

(డా॥ ఎమ్.బావనాచార్యులు పుస్తక పరిచయం)

“మాడభూషి చనిపోవడానికి ముందు హైదరాబాదులో కామ్రేడ్ చండ్ర రాజేశ్వరరావు గారి సారధ్యంలో ప్రాచీన భారతదేశ చరిత్ర, సంస్కృతి, తత్త్వశాస్త్రీయ పరిశీలన, గతితార్కిక,భౌతికవాద దృక్పథం పేరిట బహుశా 1992లో ఒక చర్చా గోష్టి జరిగింది. ఆనాటి ప్రముఖ మార్క్సిస్టు చరిత్ర కారులందరూ నాతో సహా ఆ రెండు రోజుల్లో జరిగిన గోష్టిలో పాల్గొన్నారు. కామ్రేడ్ ఏటుకూరి బలరామమూర్తి, డా॥ వకుళాభరణం రామకృష్ణ, కామ్రేడ్ గురువారెడ్డి మొదలగు మేధావులున్నారు. అందులో మాడభూషి భావనాచారి ఒకరు. ఆ చర్చాగోష్టి ప్రధాన ఉద్దేశం గురించి కామ్రేడ్ రాజేశ్వరరావు గారు ఏమి చెప్పారో వారి వారి మాటలలోనే చెబుతున్నాను. మన భారతదేశం చరిత్ర, సంస్కృతి, తత్త్వశాస్త్రాలను మార్క్సిస్టు దృక్కోణం నుండి పరిశోధన చేయండి. అది పార్టీకి చాలా అవసరం. ఈ విషయాన్ని మనం అశ్రద్ధ చేసాం. అందుకే మనం భారత ప్రజల మనస్తత్వాన్ని, ఆలోచనా విధానాన్ని అవగాహన చేసుకోలేకపోయాము!”

డా॥మాడభూషి భావనాచార్యులు రచన, ప్రాచీన భారతదేశ చరిత్ర, సంస్కృతి, తాత్త్విక చింతన గ్రంథానికి పరిచయం రాస్తూ ఆ పుస్తకం వెలువడానికి కారణాల్ని చెబుతూ స్వాతంత్ర్య సమరయోధులు, సీనియర్ కమ్యూనిస్టు, జర్నలిస్టు పరకాల పట్టాభి రామారావుగారు అన్న మాటలే పైనవి. భారతదేశంలో కులవ్యవస్థలు మొదలుకొని హిందూమతం విశ్లేషణ వరకూ మహాపండిత్ రాహుల్ సాంకృత్యాయన్ నుంచి మహాత్మాగాంధీ, వివేకానందల దాకా ప్రతీ అంశం గురించి విభిన్నమైన రీతిలో ఒక ప్రాథమిక పరిశోధన ఇందులో మనకు కనిపిస్తుంది. ముఖ్యంగా పురాణేతిహాసాల్లోని విషయాల్ని సరికొత్తగా సమాజానికి అన్వయించిన తీరు, దాంతో మనం విభేదించవచ్చు కానీ ఆ విషయ సేకరణకి అబ్బురపడక మానం. ఆ రకంగా ఇదో విలువైన పుస్తకం!

"కమ్యూనిజం భారతీయేతర సిద్ధాంతమనీ, భౌతికవాదంతో నిండి ఆస్తికతను నిరాకరిస్తుందనీ, కమ్యూనిస్టులు మాస్కో మానస పుత్రులనీ, వాళ్ళ వేళ్ళు (Roots) స్వదేశంలో లేవనీ – ఇలాగే ఎన్నో విమర్శలుండేవి. భారతీయ సంస్కృతినీ, అందులోని తాత్త్వికతనూ అవగాహన చేసుకోవడంలో విఫలమయ్యారన్నది ఆ విమర్శల్లో ముఖ్యమైనది. ఈ విమర్శలకు సమాధానంగా దేవిప్రసాద్ ఛటోపాధ్యాయ, దామోదర్ ధర్మానంద కొశాంబిలాంటి తత్త్వవేత్తలు, సామాజికశాస్త్రవేత్తలు, మార్క్సిస్టు సిద్ధాంతంలోని లోతుపాతులను సవివరంగా చర్చించారు. కమ్యూనిస్టు ఉద్యమం కూడా మేథోపరంగా ఎన్నో రచనలను ప్రోత్సహించి గ్రంథాలను ప్రచురించినా చేయాల్సిన కృషి ఇంకా వుందని సి.ఆర్.లాంటి నాయకులు అభిప్రాయపడుతుండేవారు. భారతీయ, తాత్త్వికతలోని సామాజికాంశాలనూ అభ్యుదయాంశాలనూ సులభంగా అర్థం చేసుకునే రీతిలో వేద, ఉపనిషత్ పురాణ, స్మృతి సాహిత్యాలనేగాక, అరవిందులు, వివేకానందుడు మొదలగువారి రచనలను విశ్లేషించి పార్టీ కేడర్లతో పాటు సామాన్య ప్రజానీకానికి అందించాలి. చరిత్ర సంస్కృతులతో పాటు వివిధ చారిత్రక విభాత సంధ్యలో జరిగిన ఆర్థిక సామాజిక మార్పులను విశ్లేషించాలన్నది సి.ఆర్.గారి సంకల్పం. సమావేశానంతరం సి.ఆర్.గారి ఆలోచనలకు స్పందించి రాసిన కమ్యూనిజం పత్రికలో ప్రచురించిన వ్యాసాల సంకలనం ఈ గ్రంథం!"

ప్రాచీన భారతీయ చరిత్ర, సంస్కృతి తత్త్వశాస్త్రాలకి సంబంధించి సరిగ్గా 30 ఏళ్ళ క్రితం మఖ్దుంభవన్లో జరిగిన ఒక చారిత్రక సమావేశాన్ని ప్రస్తావిస్తూ ప్రముఖ చరిత్రకారులు వకుళాభరణం రామకృష్ణగారు ఈ చిన్న పుస్తకానికి తిరుగులేని సాక్షీభూతంగా రాసిన ముందుమాటలోని ప్రారంభ వాక్యాలే పైనవి. ఆయా అంశాల్లో జరగాల్సిన లోతైన కృషిని ఈ రోజు మరింత అవసరంగా గుర్తించడం అన్ని అభ్యుదయ వామపక్ష ప్రగతిశీలశ్రేణుల తక్షణ కర్తవ్యమని నా అభిప్రాయం. ఆ రకంగా మొదట కమ్యూనిజం పత్రికలో వచ్చిన ఇందులోని వ్యాసాలతో పాటుగా పుస్తకంలో చేర్చిన రెండు అమూల్యమైన అనుబంధాలు కూడా ఉన్నాయి. మొదటిది ప్రస్తావించబడిన ఆ చారిత్రక సమావేశంలో పాల్గొన్న సభ్యుల క్రమ సంఖ్య పేర్లైతే, రెండోది ఈ దేశ మేధావులు విస్మరించిన తొలితరం మార్క్సిస్టు పరిశోధకుడు, కుల వ్యతిరేక ప్రతిఘటనోద్యమాల తొలి అధ్యయనవేత్త, మహామేధావి డా॥ కె.బి.కృష్ణ గారి "భగవద్గీతలో భౌతికవాద అంశాలు"కి సంబంధించిన సంక్షిప్త పరిచయం, సామాజిక ఉద్యమాలు ముఖ్యంగా భౌద్ధ, భౌతికవాద, కులనిర్మూలన ఉద్యమాలు పట్టించుకుని అధ్యయనం చేసి తీరవలసిన విలువైన చరిత్ర ఇదని నా అభిప్రాయం!

డా॥ మాడభూషి భావనాచార్యులు చిన్న వ్యక్తి కాదు. తొలితరం కమ్యూనిస్టు నాయకులు, ప్రజా పోరాటాలల్లో క్షేత్రస్థాయిలో పాలుపంచుకున్న వ్యక్తి. 1947లో ప్రభుత్వం ఈయన ఆచూకీ తెలిపితే పదివేలు బహుమతి ప్రకటించింది. నాగులాపల్లనే చిన్న గ్రామంలో ఉన్న మాడభూషిని పట్టుకునేందుకు ఏకంగా నాలుగు పెద్ద లారీలతో పోలీసులు రావాల్సి వచ్చిందంటే కమ్యూనిస్టుగా ఈయన స్థైర్యం ఏపాటితో అర్థం అవుతుంది. దేశంలోని వివిధ జైళ్ళల్లో రాజకీయ ఖైదీగా ఉన్న మాడభూషి తదనంతరం పార్టీతో విభేదించారు. "నాకు మార్క్సిజంలో అచంచల విశ్వాసం ఉంది. మన దేశానికి కమ్యూనిజం వచ్చి తీరుతుంది. అయితే దానిని మన భారతదేశ విశిష్ట తాత్త్విక చింతనకు జోడించాలి" అన్న ఉద్దేశంతో వేదాలు మొదలుకొని ఉపనిషత్తుల వరకూ లోతుగా అధ్యయనం చేసి, భారతీయ తత్త్వశాస్త్రాలపై డిప్లమో పొందారు. ప్రజలతో సంబంధం లేకుండా కేవలం అధ్యయనం చాలదనే ఉద్దేశంతో చెరకు రైతుల సమస్యలపై మూడు దశాబ్దాల పైబడి పోరాటాలు చేశారు. గోదావరి జిల్లా పీడిత జన పోరాటాలని ముందుండి నడిపించారు. అందుకే "పిఠాపురంలో కవి పండిత కుటుంబీకులనందరినీ కమ్యూనిస్టు పార్టీ ఆకర్షించింది" అన్న మాడభూషి "నేను కమ్యూనిస్టుగానే పుట్టాను, కమ్యూనిస్టుగానే జీవించాను, కమ్యూనిస్టుగానే మరణిస్తాను" అని ప్రకటించి ఇరవై ఏళ్ళ క్రితం 2002లో మరణించారు. 2011లో ఈ పుస్తకంగా ప్రచురించబడి విశిష్టమైన ఆయన శోధనను గుర్తించి ఆ మేరకు గౌరవించడం ఈ రోజు మతోన్మాదం పెచ్చరిల్లుతున్న వేళ మరింత అవసరమనే భావనే ఈ వ్యాసానికి ప్రేరణ!

(ఎన్నో భిన్నాభిప్రాయాలు ఉన్నప్పటికీ భారతీయ చరిత్ర, సంస్కృతి తత్త్వశాస్త్రాలకి సంబంధించిన పరిశోధనాత్మక చింతన గురించి సీరియస్‌గా కృషి చేసే ఆలోచనాపరులు, బుద్ధిజీవులు విస్మరించరాని విలువైన సంవేదనాత్మక గ్రంథం ఇది. ఆయా అంశాల్లో లోతైన కృషి మరింత జరగాల్సిన అవసరం ఎప్పటికంటే ఈ రోజు ఎక్కువ ఉందనేది నా అభిప్రాయం. ఆ రకంగా ఎప్పటి నుంచో పరిచయం చేయాలని అనుకున్న ఈ పుస్తకం గురించి ఇప్పటికిలా ఈ చిన్న రైటప్)

(సకలం వెబ్ పత్రికలో ప్రచురించబడింది)

* * * *

పిఠాపురం నవయుగానికి నాలుగు స్తంభాలు

పిఠాపురం నవయుగానికి నాలుగు స్తంభాలు చెలికాని భావనరావు, మాడభూషి భావనాచార్యులు గారు, ఆవంత్స సోమసుందర్‌గారు మరియు ఉప్పులూరి సుబ్బారావు గారు. ఈ నలుగురు పిఠాపురం పట్టణంలోనే కాదు తెలుగు రాష్ట్రంలో నవయుగానికి నాంది పలికినవారు. వీరు మన పిఠాపురంలో పుట్టి జీవించటం నిజంగా గర్వకారణం. నలుగురూ కూడా అభ్యుదయ ఆలోచనలతో సామాన్యుని అభ్యున్నతి కోరినవారే.

మొదటగా చెలికాని భావనరావు గారు వీరు చిత్రాడ గ్రామంలో చెలికాని సూర్యారావు దంపతులకు జన్మించారు. భావనరావు గారు మానవతామూర్తి. వారు చిన్నతనము నుండీ అనేక ఉద్యమాలలో పాల్గొని సామాజిక సేవ చేసిన వ్యక్తి. 1930-31 సం॥లో ఉప్పు సత్యాగ్రహంలో హరిజనోద్యమంలో మరియు జాతీయోద్యమములో పాల్గొన్నారు. గాంధీ గారికి వ్యక్తిగా స్వచ్ఛంద సేవకుడిగా ఎన్నికై విశాఖపట్నం నుంచి ఆయనను అనుసరించి సేవ చేసిన వ్యక్తి భావనరావు గారు.

నవ్యకళాసమితి అనే ఒక సంస్థను స్థాపించి నూలు తీయటం, రాట్నం వడకటం, హిందీ చదవటం, నాటకాలకు తర్ఫీదునివ్వటం మొదలగు కార్యక్రమాలను చేపట్టి ప్రజలను చైతన్యపరిచినారు. రజనీకాంతారావు గారు వ్రాసిన పాటలతో దేవదాసు నాటకం ప్రదర్శించి, మంచి పేరు తెచ్చుకోవడం జరిగింది. గాంధీజీ యిచ్చిన కల్లునిషేధం అను ఉద్యమంలో ఆయన తన 16వ యేటే పాల్గొని, యువకులతో కలిసి కల్లుపాకలలోనికి వెళ్ళి కల్లు కుండలను బద్దలుకొట్టి తీవ్ర నిరసన తెలియజేయడం జరిగింది.

పిఠాపురంలో సోషలిస్టు పార్టీ కార్యాలయాన్ని స్థాపించి జయప్రకాష్ నారాయణ గారిని వారి సతీమణి ప్రభావతి దేవి గారిని తీసుకువచ్చి గొప్ప సభను నిర్వహించడం జరిగింది. పిఠాపురం పట్టణంలో శ్రీ సూర్యరాయ విద్యానంద గ్రంథాలయాన్ని స్థాపించి ఎన్నో అభ్యుదయ కార్యక్రాలను నిర్వహించడమే కాకుండా

సదరు గ్రంథాలయం తన కాళ్ళ తను నిలవడానికి అవిశ్రాంతంగా కాలినడకన పిఠాపురం మరియు పరిసర ప్రదేశాలను తిరిగి విరాళాలను సేకరించి గ్రంథాలయం ఎల్లప్పుడూ నడిచేలా ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది. ఎంతోమంది యువకులను ఆకర్షించి పుస్తక పఠనం సామాజిక సేవ పట్ల మక్కువ పెంచి ఆయన అనంతరం గ్రంథాలయాన్ని తీర్చిదిద్దే కార్యకర్తలను ఆయన తయారుచేయటం జరిగింది.

మాడభూషి భావనాచార్యులు గారు వీరు గొల్లప్రోలు గ్రామంలో, గోపాలాచార్యులు, కనకమ్మ దంపతులకు జన్మించారు. ఈయన స్వస్థలం సామర్లకోట. అయినప్పటికీ వీరి జీవితం అంతయు పిఠాపురంలోనే గడపటం జరిగింది. ఈయన చిన్నతనం నుండి అభ్యుదయ సోషలిస్ట్ భావాలకు ఆకర్షితులైనారు. గొల్లప్రోలు హైస్కూల్లో 10వ తరగతి వరకు చదువుకున్నారు. ఇంటర్‌మీడియట్ ఆర్.ఆర్.బి.హెచ్.ఆర్. కాలేజీలో చదవటం జరిగింది. అప్పుడు ఆయన ఎ.ఐ.ఎస్.ఎఫ్.లో సభ్యునిగా కాలేజ్ స్టూడెంట్ యూనియన్‌కి నాయకత్వం వహించడం జరిగింది.

ఆయన ఇంటర్ చదువుతుండగా బ్రిటిష్ వారికి వ్యతిరేకంగా బుర్రకథ దళం సభ్యులుగా జేరి స్వాతంత్రోద్యమానికి ప్రచారం చేస్తుండగా బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం ఆయన్ని అరెస్ట్ చేసింది. ఢిల్లీ వద్ద గల ఆలీపూర్ జైల్లో 18నెలల కారగార శిక్ష అనుభవించారు. తరువాత తెలంగాణ సాయుధ పోరాటంలో కమ్యూనిస్టు పార్టీలో చురుకుగా పాల్గొనటం జరిగింది. ఆ సమయంలో ఆయన ఎక్కువ కాలం అజ్ఞాతంలో పని చేయటం జరిగింది. ఆయన్ను పట్టి యిచ్చిన వారికి రూ. 10,000/-లు బహుమతి కూడా ప్రకటించడం జరిగింది.

ఆయన అజ్ఞాతంలో ఉండగానే దామోదర వెంకటరమణమ్మ అను ఆమెను కులాంతర వివాహం చేసుకోవటం జరిగింది. ఈ వివాహాన్ని యిసుగంటి నారాయణ రావు గారు, రావు జగ్గారావు గారు, ఆవంత్స సోమసుందర్ గారు దగ్గరుండి చేయటం జరిగింది.

ఈయన పిఠాపురం కిర్లంపూడి షుగర్ వర్కర్స్ యూనియన్ ఫౌండర్, కాకినాడ స్పిన్నింగ్ మిల్లు వర్కర్స్ యూనియన్ ఫౌండర్ అయివున్నారు. ఈయన రాష్ట్ర చెఱకు

రైతుల సంఘం స్థాపించి దానికి అధ్యక్షులుగా పనిచేసినారు. పిఠాపురంలో ఎన్నో కార్మిక సంఘాలను స్థాపించి కార్మికుల అభివృద్ధికి తోడ్పడటం జరిగింది. వీరు నిరంతరం సాహిత్యాన్ని సిద్ధాంతాన్ని అభ్యసిస్తూ యువకులను ఆకర్షించి భోధించేవారు. వీరు యువకులను స్థిరమైన విద్యను అభ్యసించవలసిందిగా చెప్పేవారు. సదరు క్రమంలో ఏదైనా సహాయం కావలసి వచ్చినట్లు అయితే వారు దగ్గరుండి తీసుకువెళ్ళి సదరు సహకారం లభించేలా చూసేవారు. స్వాతంత్ర్య సమరయోధులకు యిచ్చిన రైల్వే పాస్‌ను ఇలాంటి ఎన్నో మంచి పనులకు ఆయన ఉపయోగించటం జరిగింది.

ఈయన పూనాలో ఎ.సి.సి.సిమ్మెంటు ఫ్యాక్టరీలో పనిచేస్తుండగా యాజమాన్యం అనుమతితో పూనా యూనివర్శిటీలో వేదాలు, రామాయణం, మరియు మహాభారతాలపై పి.హెచ్.డి. చేసినారు. సదరు గ్రంథములలో ఉన్న సామాజిక కోణాలను వివరిస్తూ వ్యాసాలను కూడా వ్రాయడం జరిగింది. ఆయన నిరంతరం గొప్ప గొప్ప వ్యక్తులను కలవటం వారి భావాలను తెలుసుకొని వారితో చర్చించటం సమసమాజమే పరిష్కారం అని వాదించటం జరిగేది. పిఠాపురంలో అనేక మంది యువకులను ప్రముఖులను ఆయన నిత్యం చైతన్యపరిచి సమాజసేవకు పురికొల్పేవారు.

ఆవంత్స సోమసుందర్‌గారు శంఖవరం గ్రామంలో పుట్టి పిఠాపురానికి దత్తత వచ్చారు. వీరి దత్తత తల్లిదండ్రులు ధనవంతులు కావడం వల్ల ఈయన చిన్నప్పటి నుండి గారాబంగాను, సున్నితంగాను పెరగటం జరిగింది. ఈయన కూడా విద్యార్థి దశలోనే ఎ.ఐ.ఎస్.ఎఫ్.లో సభ్యులుగా చేరి స్టూడెంట్ యూనియన్‌కి నాయకత్వం వహించటం జరిగింది. తరువాత కమ్యూనిస్ట్ ఉద్యమంలో చేరి అనేక పోరాటాలను చేయడం జరిగింది. ఆయన చిన్నతనం నుంచి సాహిత్యం పట్ల ఆకర్షితులై కవితలను వ్యాసాలను వ్రాయటం మొదలుపెట్టారు. ఈయన వ్రాసిన వజ్రాయుధం కవితా సంకలనం తెలంగాణ సాయుధ పోరాటంలో సంచలనం సృష్టించింది. ఆ రోజుల్లో ఆ పుస్తకాన్ని నిషేధించటం కూడా జరిగింది.

ఆయన కళాకేళి అను సంస్థను స్థాపించి అనేక పుస్తకాలు వ్రాసి ప్రచురించటం జరిగింది. ఆయన ఎన్నో కవితా సంకలనాలు, వ్యాసాలు వ్రాయటం జరిగింది. సమాజంలో ఏదైనా ముఖ్య సమస్య ఏర్పడినప్పుడు ఆ సమస్యపై స్పందించి వెంటనే

ఏదో ఒక రచన చేసి సమాజం పట్ల ఆయన బాధ్యతను నిర్వహించేవారు. అనేకమంది యువకులను సాహిత్య అభిలాషులుగా తీర్చిదిద్ది తన వారసులుగ కొంతమందిని తయారు చేయటం జరిగింది. పిఠాపురంలో పారిశుధ్య కార్మికుల సంఘం స్థాపించి వారి హక్కుల రక్షణకు ఎన్నో ఉద్యమాలు చేయటం జరిగింది. ఎన్నో భూపోరాటాలు, కార్మిక పోరాటాలు ఆయన చేయటం జరిగింది.

తరువాత ఆయన సోమసుందర్ లిటరరీ ట్రస్టును స్థాపించి ప్రతి సంవత్సరం ఆయన పుట్టిన రోజున కొంతమంది కవులకు సన్మానం చేయటం వారికి బహుమతులు ఇవ్వటం అవార్డులు ఇవ్వటం చేస్తూ మంచి మంచి అభ్యుదయ కవులను ప్రోత్సహించేవారు. దీనికి వారి సొంత డబ్బులు మాత్రమే వినియోగించేవారు.

యువకులతో యువకుడిలా చిన్న పిల్లలతో చిన్నపిల్లాడిలా పెద్దలతో పెద్దవాడిగా ఉండటం ఆయన నైజం. తాను నమ్మిన సిద్ధాంతాన్ని చివరి వరకు నమ్మిన వ్యక్తులలో సోమసుందరం గారు ఒకరు. ఆయన తేది.12-8-2016న మరణించారు.

ఉప్పులూరి సుబ్బారావు గారు పిఠాపురం పట్టణంలో ఉప్పులూరి కామేశ్వరరావు, లక్ష్మీకాంతంలకు తేది.24-11-1924లో జన్మించారు. ఈయన ఆదర్శ కార్మికోద్యమనేత, అమరులు శ్రీ ఉప్పులూరి సుబ్బారావుగారు చివరి వరకు కమ్యూనిస్టు నేతగా విలువలు ఉన్న నాయకులు. ఉప్పులూరి సుబ్బారావు గారు పారిశ్రామిక పెట్టుబడిదారులను గడగడలాడించి, విజయవంతమైన కార్మిక సంఘాలను నిర్మించి పోరాటాలను చేసి కార్మికోద్యమానికి ఎన్నో విలువైన అనుభవాలను అందించారు. శ్రీ ఉప్పులూరి సుబ్బారావు గారు తన యావత్ జీవితాన్ని కమ్యూనిస్టు ఉద్యమానికి కార్మిక ఉద్యమానికి అర్పించి ఆదర్శ కార్మికోద్యమనేత అయ్యారు. సుబ్బారావు గారు తూర్పు, పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలోని రాజమండ్రి, కాకినాడ నగరాలలో గోదావరి పేపరుమిల్లు, స్పిన్నింగు మిల్లు, హార్లిక్స్ ఫ్యాక్టరీ, సిటిబస్, ఆర్.టి.సి. కార్మిక సంఘాలను స్థాపించారు.

అలాగే కాకినాడలో గోదావరి ఎరువుల కర్మాగారం, ఆర్.టి.సి.కార్మికులకు సామర్లకోట పిఠాపురం షుగర్స్ యూనియన్ అలాగే పశ్చిమగోదావరి జిల్లాలో కెమికల్స్

మొ॥గు పరిశ్రమల్లో కార్మికులకు నాయకత్వం వహించి అనేక సమ్మె పోరాటాలు నిర్వహించి కార్మిక వర్గానికి ఒక మార్గదర్శి అయి తోడుగా నిలిచారు. ఈయన ఇండియన్ పీపుల్స్ ఫ్రంట్ (ఐ.పి.ఎఫ్) పార్టీకి అధ్యక్షులుగా నాయకత్వం వహించారు. కీ॥శే॥ శ్రీ ఉప్పులూరి సుబ్బారావు గారు స్వతంత్ర కార్మిక సంఘాల సమాఖ్య (ఎఫ్.ఐ.టి.యు) ని స్థాపించి అనేక మంది యువకులకు నాయకత్వ శిక్షణలు ఇవ్వటం వలన అనేక మంది యువకులు యీనాటికీ కార్మిక వర్గానికి నాయకత్వం వహిస్తూ కార్మిక వర్గానికి సేవ చేస్తున్నారు. ఆయన కన్ను మూసే వరకు కార్మిక శ్రేయస్సు కోసమే అహోరాత్రం శ్రమించి తేది. 8-9-1998న అస్తమించారు.

పై నలుగురు నాలుగు స్తంభాలుగా పిఠాపురం పట్టణ అభ్యుదయ అభివృద్ధికి తోడ్పడిన వ్యక్తులు వారికి మనం ఎప్పుడూ కృతజ్ఞతలమై ఉంటాము.

ప్రపంచ కార్మికులార ఏకంకండి....

– దల్లి శ్రీనివాసరావు

(2017 సం॥లో ప్రచురించిన సహృదయ మిత్రమండలి సావనీర్ 'సహృదీయం' నుండి ఈ వ్యాసం తీసుకోవడమైనది)

* * * *

ఏకవ్యక్తి సైన్యం

మేకా సత్యనారాయణశాస్త్రి

(కీ॥శే॥ బాంబు ప్రథమ వర్ధంతి స్మారక జ్ఞాపిక)

కీ॥శే॥ మేకా సత్యనారాయణ శాస్త్రి (బాంబు) ప్రథమ వర్ధంతి సందర్భంగా సత్యనారాయణ శాస్త్రి స్మారక వేదిక పిఠాపురం ముద్రించిన ఏకవ్యక్తి సైన్యం సత్యనారాయణశాస్త్రి గ్రంథం విభిన్న రంగాలకు చెందిన విజ్ఞుల అభిప్రాయాలు, బాంబు సామాజిక మాధ్యమాల రచనలు ఆయన రాసిన ఉద్యమ కరపత్రాలు, ఆయన చేసిన అనితరసాధ్యమైన ఉద్యమాలు, వార్తాపత్రికలు, దాదాపు వంద వరకూ అరుదైన కుటుంబ చిత్రాలతో ఆయనతో ఏమాత్రం సంబంధం కలిగి ఉన్న వ్యక్తులూ అలాగే పిఠాపురం భావోద్యమాలతో బాంధవ్యం గల ఆలోచనాపరులూ భద్రపర్చుకుని తీరాల్సిన విలువైన జ్ఞాపికగా రూపొందింది!

బంధుమిత్రులు, కుటుంబ సభ్యుల ఫోటోలు మాత్రమే కాక రాజకీయంగా, సామాజికంగా, సాంస్కృతికంగా అంతమంది అభిప్రాయాల్ని సేకరించడం, వాటన్నింట్నీ సరైనపద్ధతిలో విభజించి పొందుపర్చడం, ఎన్నడో రాసిన బాంబు రచనల నుండి మొదలెడితే ఆయన కుటుంబ సమేతంగా చేసుకున్న కార్యక్రమాలు, ప్రజాహిత నిరాహార దీక్షలు, చేసిన పోరాటాలు, అన్నింటికీ ఒక సుస్థిరమైన స్థానం కల్పించడమే లక్ష్యంగా ఈ సంకలనం. ఒక ఆశ్చర్యకరమైన గ్రంథంగా రూపొందింది. ఎవరొప్పుకున్నా లేకపోయినా చరిత్ర నమోదు చేసిన రికార్డిది!

అంతటి మహత్కార్యంలో మాతో పాటు మీరు కూడా భాగస్వాములైనందుకు మీకు ప్రత్యేక ధన్యవాదాలు. కీ॥శే॥ మేకా సత్యనారాయణశాస్త్రి (బాంబు) స్మారక వేదిక సగర్వంగా, నభూతోనభవిష్యతి అన్న రీతిలో జిల్లాలో సంగతలా ఉంచి అసలు తెలుగులోనే ఇప్పటి వరకు రాని విధంగా ఒక తండ్రిగా, పాత్రికేయుడిగా, తిరుగుబాటుదారుగా, ప్రజా కార్యకర్తగా, సత్యాన్వేషిగా కృషి చేసిన బాంబు అంతరాత్మని అక్షరాల్లో ఆవిష్కరించడం జరిగిందనీ, స్మారక సంకలనం చదివిన ప్రతి ఒక్కరూ ఫోన్ చేసి పదే పదే అభినందించడం ఎంతో ప్రోత్సాహకరం!

ఎన్నో ప్రజాహిత స్రవంతులో ప్రవహించిన తొంభై సంవత్సరాల పెద్దాయన, మానవవాహిణి స్థాపకులు గరిమెళ్ళ నారాయణగారు ముంబాయి నుండి, విజ్ఞాన వేదిక నాయకులు డా॥ చెలికాని స్టాలిన్, రామచంద్రాపురం, సామాజిక కార్యశీలి జయరావు గారు, గుంటూరు జిల్లా భట్టిప్రోలు నుండీ, కందాళ సుబ్రహ్మణ్య తిలక్ ఫౌండేషన్, విజయనగరం నుండి వచ్చిన పెద్దసాయి, విజయ తదితరులు, విశాఖపట్నం నుండి ప్రత్యేకంగా కార్యక్రమం కోసమే విచ్చేసి తన కోల్‌కత్తా ప్రయాణాన్ని సాయంత్రానికి వాయిదా వేసిన శంకర్, ఇంకా తిరుపతి నుండి కుటుంబ సమేతంగా విచ్చేసిన దిలీప్ శరణ్య, రిషీకేశ్, రాయపూర్ నుండి వచ్చిన పదిమంది బంధుమిత్రులు, ఇంకా చుట్టు ప్రక్కల విశాఖపట్నం, రాజమహేంద్రవరం, కాకినాడ తదితర ప్రాంతాలవారు, స్థానిక శ్రేయోభిలాషుల సారధ్యంలో జరిగిన ఈ నివాళి కార్యక్రమం నిజంగా ఒక అపురూపం!

ఒక వ్యక్తి గతించిన ఏడాది కాలంలో ఆయన స్మారక చిహ్నంగా పది విశిష్ట ప్రచురణలు తీసుకురావడం, అలాగే ఆయన జీవితానికి సంబంధించిన అనే విషయాల్ని సంగ్రహించి విలువలతో కూడిన జీవన గమనానికి ప్రతీకగా అద్భుతమైన వ్యాస సంకలనం ప్రచురించడం నిజంగానే అరుదైన సంఘటనగా హితులు పేర్కొన్నారు సంతోషం!

అందులో భాగంగా ఒక ఉన్నతమైన పౌర సమాజం కోసం, ఉత్తమమైన మానవీయ ప్రస్థానం కోసం తనకున్న పరిమితులలోనే అనునిత్యం అనితరసాధ్యమైన కృషి చేసి, మరణాంతరం కూడా తన కళ్ళనీ, దేహాన్నీ ఇతరుల కోసమే ఇచ్చేసిన ఆయన నిఖార్సైన ఆచరణవాది. ఆయన స్ఫూర్తితో రూపొందిన ఈ చిన్న గ్రంథాన్ని చదివాక మీ అంగీకారాల్ని, భిన్నాభిప్రాయాల్ని తప్పనిసరిగా తెలియజేస్తే భవిష్యత్తులో మా ఇతరేతర సమాజహిత కార్యక్రమాల రూపకల్పనకి నిర్మాణాత్మక చేయూత ఇచ్చినవారౌతారని మనవి. కాన, చదివి మీ అభిప్రాయాలతో స్పందించాల్సిందిగా కోరుతూ, విమర్శలకి ఆహ్వానం!

ఇట్లు
సత్యనారాయణ శాస్త్రి స్మారక వేదిక
పిఠాపురం, కాకినాడ జిల్లా
(ఎఫ్.బి.నుండి తీసుకున్న వ్యాసం)

* * * *

ఆయన మార్గం మానవతావాదం

సత్యనారాయణ శాస్త్రి (బాంబు)

ప్రథమ వర్ధంతి సమావేశం నివాళి

పిఠాపురంలోని నివాస గృహంలో వంద మందికి పై చిలుకు వివిధ ప్రాంతాల నుండి విచ్చేసిన మిత్రులు, కుటుంబ శ్రేయోభిలాషుల సమక్షంలో సత్యనారాయణశాస్త్రి (బాంబు) ప్రథమ వర్ధంతి ఎప్పుడూ వెన్నంటి ఉండే స్థానిక మిత్రులు రాజు, సుధాకర్, రాజా కరీంల ఆధ్వర్యంలో ఇతర స్నేహితుల ప్రోత్సాహంతో అసలు ఏమాత్రం ముందుగా సమావేశం అనుకోనప్పటికీ చాలా అబ్బురంగా నిరాడంబరంగా జరిగింది!

ముంబాయి నుండి పెద్దలు ఎన్నో ఉద్యమాల్లో భాగస్వామి నిరంతర సంచారి మానవ వాహిణి గరిమెళ్ళ నారాయణ గారి నుండి గుంటూరు నుండి వచ్చిన జయరావు వరకూ తిరుపతి నుండి కుటుంబ సమేతంగా వచ్చిన మిత్రుడు దిలీప్, శరణ్యల నుండి విజయనగరం కె.యస్.ఫౌండేషన్ తరపున విచ్చేసిన పెద్దసాయి తదితరుల వరకూ అటు శ్రీకాకుళం నుండి ఇటు రాజమండ్రి దాకా ఛత్తీస్‌గఢ్, రాయపూర్ నుంచి పదుల సంఖ్యలో అభిమానంగా విచ్చేసిన అందరికీ పేరుపేరునా ధన్యవాదాలు.

జన విజ్ఞాన వేదిక డా॥ చెలికాని స్టాలిన్, కళ్యాణి, సోమసుందర్ లిటరరీ ట్రస్ట్ మన్మధరావు, సహృదయ మిత్రమండలి సతీష్, అప్పారావుగారు, మద్యపాన వ్యతిరేక సమితి నానిబాబు, సూర్యనారాయణ, జాహ్నవి సాంస్కృతిక సంస్థ కృష్ణారావు, త్రిమూర్తులు, సూర్యరాయ విద్యానంద లైబ్రరీ కొండేపూడి శంకరరావు, మన ఊరు మన బాధ్యత నగేష్, ఫ్రెండ్స్ న్యూస్ ఏజెన్సీ స్టాలిన్, జర్నలిస్టు దత్తు, పురూహూతికా లలిత కళాపరిషత్ సి.సి.ఆర్.టి.ప్రసాద్, మాదేటిరాజాజీ మెమోరియల్ రవి ప్రకాష్ అడుగుజాడ ప్రచురణల రవికాంత్ తదితరుల ఆత్మీయంగా పాల్గొన్నారు.

సత్యనారాయణ శాస్త్రి (బాంబు) జీవితం, కృషికీ సంబంధించి విలువైన సమాచారంతో సంకలనం చేసిన ఏకవ్యక్తి సైన్యం పుస్తక ఆవిష్కరణ కూడా జరిగింది. సత్యనారాయణ జీవితం గురించి సామాన్య పాత్రికేయుడిగా పనిచేస్తూనే ఎన్నో అసామాన్య కార్యక్రమాల రూపకల్పన చేసిన ఆయన అసమాన ప్రతిభ గురించి క్లుప్తంగా మాట్లాడిన వ్యక్తులు ఈ రోజు ఆ ప్రశ్నించేతత్వాన్ని నిర్భయతను కాపాడుకోవడం అవసరం అన్నారు.

ఒక్క ఏడాది కాలంలో వేదిక తీసుకుని వచ్చిన విశిష్టమైన విభిన్న అనువాదాల్ని, సంకలనాల్ని భోజనాల అనంతరం అహుతులందరికీ మేకా సత్యనారాయణ శాస్త్రి (బాంబు) స్మారక వేదిక తరపున అందజేయడం జరిగింది. ఇంకా సభలో పాల్గొని సత్యనారాయణగారితో అనుబంధాన్ని ఆత్మీయంగా గుర్తు చేసుకుని నాన్నకి నివాళి అర్పించిన ఇంకా అనేకమంది శ్రేయోభిలాషులు ఇక్కడ పేర్లు ప్రస్తావించని ఆత్మీయులు అందరికీ మరొక్కసారి ప్రేమపూర్వక నమస్సులు.

(ముందుగా ఖచ్చితంగా వస్తామని చెప్పి కూడా పత్తాలేని చుట్టాలు కొద్దిమంది ఇంకా చివరి క్షణంలో వ్యక్తిగత కారణాల వల్ల కార్యక్రమానికి రాలేకపోయిన శ్రేయోభిలాషులు హిందూపూర్ విద్యాసాగర్ కడప రఘు వంటివారు కూడా ఉన్నప్పటికీ మొత్తంగా అనుకున్నదానికన్నా చాలా బాగా సమావేశం జరగడానికి సహకరించిన టీంకు ప్రత్యేక ధన్యవాదాలతో ఈ చిన్న రైటప్)

(ఎఫ్.బి.నుండి తీసుకున్న వ్యాసం)

* * * *

శతవసంతాల వైజ్ఞానిక చారిత్రక నిలయం

శ్రీ సూర్యరాయ విద్యానంద గ్రంథాలయం

ఒకనాడు కాకినాడ జిల్లాలోని పిఠాపురం సాంస్కృతిక పునరుజ్జీవనోద్యమ కేంద్రం సంఘ సంస్కరణ మొదలుకొని స్వాతంత్ర్య సమరం వరకూ ప్రతీ ఉద్యమానికి దిక్సూచి. ఎందరో మహానుభావులు గుర్తింపు పొందిన నేల. మరెందరో బుద్ధిజీవుల ఉన్నతికి అవకాశం ఇచ్చిన ప్రదేశం. గాంధేయవాదం, బ్రాహ్మసమాజం, ఆధ్యాత్మికం, సోషలిజం కలగలిసి భాసించిన విశిష్టమైన భూమి. వీటన్నింటినీ తనతో పాటు ఇముడ్చుకున్న అపూర్వ నిలయం శ్రీ సూర్యరాయ విద్యానంద గ్రంథాలయం.

ఉభయ తెలుగు రాష్ట్రాలలో ఘన చరిత్ర గల సామాజిక గ్రంథాలయం. 1915లో పట్టణంలో కొద్దిమంది యువకులు కలిసి విద్యానంద లైబ్రరీ స్థాపించారు. 1916లో మరికొందరు సూర్యారాయ లైబ్రరీని పెట్టుకున్నారు. మొదట్లో రెండుగా ఉన్న ఈ గ్రంథాలయాలు, ప్రజా సంక్షేమం కోసం కలిసి సమైక్యంగా ఉండడమే సమాజ పురోగతికి మేలని తలచి 1922లో "శ్రీ సూర్యారాయ విద్యానంద గ్రంథాలయం" గా ఏర్పడటం ఒక చారిత్రక ప్రాధాన్యత కలిగిన సంఘటన. ఆ విధంగా ఈ లైబ్రరీకి ఇది శత వార్షికోత్సవ సంవత్సరం.

విలక్షణమైన ప్రజామోదకుడిగా పేరొందిన మహరాజా శ్రీ రావు వెంకట కుమార మహీపతి సూర్యారావు బహదూర్ గారు, గ్రంథాలయ పితామహులైన అయ్యంకి వెంకటరమణయ్య, అలాగే గాడిచర్ల హరిసర్వోత్తమరావు మొదలైన మహామహులు ఈ గ్రంథాలయ వికాసానికి ఎనలేని కృషి చేసినవారు. అయితే, ఈ రోజు గ్రంథాలయం ఈ విధంగా ప్రజానీకానికే కాక రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా అనేక మంది పరిశోధకులకి, రచయితలకు, మేధావులకు అందుబాటులోకి రావడానికి అహర్నిశలూ శ్రమించిన వారు మహా నాయకులు సోషలిస్టు కీ॥శే॥ చెలికాని భావనరావు గారు.

ఇక్కడే దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రి, తాపీ ధర్మారావు, పానుగంటి లక్ష్మి నరసింహారావు, మొక్కపాటి నరసింహమూర్తి, వెంకట పార్వతీశ కవులు, పెండ్యాల సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి, దాసరి లక్ష్మణ కవి, బాలాంత్రపు రజనీకాంతరావు, ఆవంత్స సోమసుందర్ వంటివారు సాహిత్యంలో శిఖరాలను అందుకున్నారు. ఇక నేదునూరి కృష్ణమూర్తి , తాపరాడ సంగమేశ్వరశాస్త్రి, చిట్టిబాబు, పెండ్యాల సత్యభామ వంటి సంగీత విద్వాంసులు మరెందరో అరుదైన రచయితుల, పండితులు, విద్యావేత్తలు, కళాకారులు ఉన్నారు.

ఈ గ్రంథాలయం ఎన్నెన్నో చారిత్రక సభలూ, సమావేశాలు, కవితా గోష్టులకి సజీవ సాక్ష్యం.

కోడి రామ్మూర్తినాయుడు, విశ్వనాథ సత్యనారాయణ, సి.నారాయణరెడ్డి, ఆరుద్ర, మధునాపంతుల సత్యనారాయణ, మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మ వంటి ఉద్దండుల్ని, ఆహ్వానించి ఎన్నో ఘనమైన కార్యక్రమాలకి రూపకల్పన చేసిన ఈ గ్రంథాలయానికి 1975లో కన్నులపండువగా వజ్రోత్సవ వేడకలు జరిగాయి. అలాగే 2015లో శతవార్షికోత్సవ వేడుకలు వైభవంగా జరిగాయ్. గ్రంథాలయానికి వదాన్యుల ప్రోత్సాహంతో మంచి భవనమూ, సమావేశ మందిరం, పోటీ పరీక్షల విభాగం కూడా ఏర్పడ్డాయి.

ఇంతటి ఘనచరిత్ర కలిగిన గ్రంథాలయాన్ని యువతకు మరింత చేరువ చేయడం ఈనాటి కర్తవ్యం కావాలి. సాహిత్యం పట్లా, సామాజిక స్పృహ పట్లా ఆసక్తి కలిగించడం వలనే అది సాధ్యం. విలువైన గ్రంథాల్ని భద్రపరుచుకోవడం ఒకెత్తయితే, గ్రంథాల్లోని విలువల్ని జీవితానికి అన్వయించుకోవడం మరొకెత్తు, మంచి సాహిత్యం యొక్క ఉద్దేశం ఇదే. మనిషిని మనిషిగా మలచడం, అందుకే ఆలయాల్లోని ఆధ్యాత్మిక దైవికతకి ఎంత ప్రాధాన్యత ఇచ్చారో, గ్రంథాలయాలు నిర్వర్తించాల్సిన ఆత్మికమైన మానవతకి కూడా ఆనాడు అంతే ప్రాముఖ్యత ఇవ్వడం జరిగింది.

విరుద్ధ శక్తుల సంఘర్షణ కొత్త ప్రగతికి వెలుగు చూపుతుందని చరిత్ర. ఆ సూత్రం ప్రకారమే రెండు వేరు వేరు వర్గాలు కలిసి ఏర్పాటు చేసుకున్న లైబ్రరీలు రెండూ అవినాభావంగా ఐక్యమై మహత్తరమైన వైజ్ఞానిక వ్యవస్థగా వందేళ్ళు విజయవంతంగా ముందుకు సాగడం నిజంగా తెలుగు గ్రంథాలయోద్యమ చరిత్రలో, అంతకుమించి సాంస్కృతికోద్యమ ప్రగతిలో తప్పనిసరిగా అత్యంత ముఖ్యమైన విజయం. అందుకు కారణమైన నాటి మహానాయకులు, అలాగే నేటి కార్యనిర్వాహక వర్గం అందరికీ అభినందనలు తెలుపుతూ, అఖండమైన ఈ అక్షర భాండాగారం భావితరాలకు మరిన్ని ఆదర్శవంతమైన కాంతులు వెదజల్లాలని కోరుకుంటూ సెలవు.

(పిఠాపురం శ్రీ సూర్యారావు విద్యానంద గ్రంథాలయం అవిభాజ్యంగా ఏర్పడి నూరేళ్ళు పూర్తయిన శుభసందర్భంగా)

– గౌరవ్, పిఠాపురం పీపుల్స్ ఇనీషియేటివ్

(ఆంధ్రజ్యోతి దినపత్రిక నుండి ఈ వ్యాసం తీసుకోవడమైనది)

గౌరవ్ ఇతర ప్రచురణలు

1. ప్రజాస్వామ్య పతనం
2. అరాజకత్వం అంటే ఏమిటి ?
3. సాంఘిక తత్వం – వైప్లవ మార్గం
4. ఒక నాస్తికుడి నామా
5. ప్రజాస్వామ్య ప్రస్థానం
6. అస్థిత్వం – అరాజకత్వం
7. మద్యం పై యుద్ధం
8. మతానికి మరణశాసనం...
9. కరపత్రాల కథా కమామీషు
10. తత్వ విచారణ : తర్క వివేచన
11. కులానికో సవాలు
12. హేతువాద దృక్పథం: విధానపర కర్తవ్యం
13. కలాలు – కరపత్రాలు
14. ప్రకృతి – శాస్త్రం – సమాజం
15. పార్టీరహిత ప్రజాస్వామ్యం
16. శిథిలాక్షరం
17. వ్యవస్థలు – వ్యసనాలు
18. ప్రజా ఉద్యమాల ప్రాతిపదిక
19. తరగతిగది తత్వశాస్త్రం
20. అభివ్యక్తి
21. భారతదేశ పతనానికి ప్రధాన కారణం:కులం
22. మహా మానవవాద తత్వవేత్త – మానవేంద్రనాథ రాయ్

ఇంటర్వ్యూలు – పరచయాలు

23. ధిక్కార స్వరాలు (భావోద్యమకారుల ఇంటర్వ్యూలు)
24. విస్మృత స్వరాలు (గాంధేయవాదుల ఇంటర్వ్యూలు)
25. సద్ధమ్మ స్వరాలు (బౌద్ధోద్యమకారుల ఇంటర్వ్యూలు)

26. దీరోధాత్తులు (కొద్దిమంది సామాజిక కార్యకర్తల పరిచయాలు)
27. సాఫల్య జీవులు (మహానుభావుల పై ప్రసంగ వ్యాసాలు)
28. మరువలేని మనుషులు:మరపురాని జ్ఞాపకాలు (కొందరు గతించిన ఆత్మీయుల స్మృతులు)
29. రాజీలేని ధిక్కార పతాకాలు (కొద్దిమంది సామ్యవాదుల పరిచయాలు)

అనువాదాలు - అనుసరణలు

30. నీటిమరల గ్రామం (అకిరా కురుసోవా విలేజ్ ఆఫ్ వాటర్మిల్స్ కి తెలుగు అక్షర రూపం)
31. పురుషుడు – స్త్రీ (చలం ఏకైక ఆంగ్ల వ్యాసం తెలుగులో)
32. సంపూర్ణ ప్రజాస్వామ్యం దిశగా.. (లోక్నాయక్ జయప్రకాశ్ నారాయణ్ వ్యాసం)
33. శాస్త్రీయ హేతువాద సామ్యవాది : వివేకానంద (దత్తప్రసాద్ దభోల్కర్ రచన అనువాదం)
34. సాలీడు – ఈగ (విలియం లబ్నిష్క్ పిల్లల కథ తెలుగులో)
35. నంది మూపురం (డి.డి.కొశాంబి పిల్లల కథ తెలుగులో)
36. ఎక్కడ మనసు నిర్భయంగా ఉంటుందో.. (విశ్వకవి రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్ కవితా విశ్లేషణ)
37. చారిత్రక మహోద్యమం : చంపారన్ సత్యాగ్రహం (చంపారన్ శతవార్షికోత్సవ వ్యాసాలు)
38. సాంస్కృతిక ఆవశ్యకతగా స్వేచ్ఛ (యం. యన్. రాయ్ వ్యాసం తెలుగులో)
39. మన విద్యా సమస్య (లాలా లజపతిరాయ్ వ్యాసం)
40. జీవితానికి అర్థం ఏమిటి ? (ఆచార్య నరేంద్రదేవ్, లోహియా వ్యాసాలు)
41. ప్రకృతి శాశ్వత ప్రగతి (సుందర్లాల్ బహుగుణ ఇంటర్వ్యూ)
42. అభివృద్ధి – ఆదివాసులు – హింస (హిమంశుకుమార్ హిందీ రచన తెలుగులో)

43. మనిషి – మార్జాలం (కానర్డ్ లోర్నెంజ్ పిల్లి కథ)
44. సినిమా కార్యకర్తల కరదీపిక (ఏ మాన్యువల్ ఫర్ ఫిల్మ్ స్క్రీనింగ్ తెలుగులో)
45. నేను – ప్రజలు – ప్రపంచం (పిఠాపురం యువరాజా ఆత్మకథ తెలుగులో)
46. భారతదేశంలో బౌద్ధ పతనం (అంబేద్కర్, రాహుల్జీ ల వ్యాసాలు)
47. అనారోగ్యాన్ని పండగ చేసుకుందాం (తమిళ నమ్మల్వార్ రచన అనువాదం)
48. భారతదేశ విముక్తి మార్గం: బౌద్ధం (డా.బి.ఆర్.అంబేద్కర్ ఐదు బౌద్ధ ప్రసంగాలు)
49. పర్యావరణ పరిరక్షణ (సుందర్లాల్ బహుగుణ రచన)
50. మన కర్తవ్య మార్గం (గదర్ వీరుడు సోహన్ సింగ్ భాక్నా రచన)
51. సైన్స్ అంటే ఏమిటి ? (వినోద్ రైనా, డి.పి. సింగ్ రచన తెలుగులో)
52. ఆర్.వి.కె.యం.సూర్యారావు బహదూర్ (పిఠాపురం మహారాజా జీవినచక్రం)
53. మహాత్మాగాంధీ (ప్రొ. సచ్చిదానంద సిన్హా వ్యాసం తెలుగులో)
54. ప్రజాపక్ష మేధావి కొశాంబి (అరవింద్ గుప్తా రచన తెలుగులో)
55. నాకో భార్య కావాలి ! (అమెరికన్ స్త్రీవాద రచయిత్రి జడీబ్రాడీ వ్యంగ్య రచన తెలుగులో)

సేకరణ - కూర్పు - పునర్ముద్రణ

56. ఆంధ్రరాష్ట్ర సాంఘిక సంస్కర్తలు – శతవార్షికోత్సవ సందర్భం (పి. హెచ్. గుప్తా గారి వ్యాసం)
57. కాకినాడలో ఒక సాంఘిక సంస్కరణ – శతవార్షిక సమాలోచన (యలమంచిలి వెంకటప్పయ్య గారి వ్యాసం)

పర్యవేక్షక/ భాగస్వామ్య ప్రచురణలు :

58. అద్వితీయ వైజ్ఞానికవేత్త, కీ. శే. యాళ్ళ సూర్యనారాయణ (పార్వతీపురం) విశిష్ట కృషి :భావ దీపికలు (నాస్తిక, హేతువాద, భౌతికవాద సూక్తులు)
59. మైత్రేయి బుద్ధవిహార మహానిర్మాత, మహా దయ యాజరా రచనా సంపుటి : నన్ను నేను ప్రకటించుకుంటున్నా !
60. రేపటి తరం కోసం మద్యపాన వ్యతిరేక ఉద్యమం (జనవిజ్ఞాన వేదిక ముద్రణ)
61. కులనిర్మూలన కై గళమెత్తిన సదస్సు !
62. ఏకవ్యక్తి సైన్యం : మేకా సత్యనారాయణ శాస్త్రి (బాంబు)

సంకలనం - సంపాదకత్వం

63. మద్యపానమా? మానవత్వమా?
64. మానవతకు భరోసా
65. సహృదీయం
66. పేదల కలలు (కథలు)
67. సంస్కృతి:సంక్షోభాలు–సంవాదాలు
68. ప్రత్యామ్నాయ సినిమాలు : దృక్పథాలు – దృక్కోణాలు
69. మానవీయ ఆసరా స్వరాలు...
70. భారతదేశ ప్రజలమైన మేము..
    (డెబ్బై ఏళ్ళ రాజ్యాంగ విశ్లేషణ వ్యాసాలు)
71. చదువు అంటే ఏమిటి, చదువులెందుకు?
72. ప్రజలు – కళలు
73. భారతదేశంలో వందేళ్ళ కమ్యూనిజం
74. నవభారత యువదిక్సూచి భగత్సింగ్
75. కులనిర్మూలన కోసం...
76. పరాయీకరణ :పరిణామాలు – పర్యవసానాలు
77. శ్రమైక జీవన సంస్కృతి
78. ఒకే వ్యక్తి – అనేక జీవితాలు
    (రాహుల్జీ పై వ్యాస సంకలనం)
79. మద్యమా ? మానవ మనుగడా?
    (మద్య వ్యతిరేక కరపత్రాలు)
80. ప్రజల కోసం పాత్రికేయం : ప్రమాణాలు – ప్రభావాలు